

EDUSKUNNAN VASTAUS 270/2002 vp

Hallituksen esitys kunnalliseksi eläkelain ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaiksi

Hallituksen esitys kunnalliseksi eläkelain ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaiksi annetun hallituksen esityksen (HE 94/2002 vp) täydentämisestä

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä kunnalliseksi eläkelain ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaiksi (HE 94/2002 vp) sekä esityksensä edellä mainitun hallituksen esityksen täydentämisestä (HE 197/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on antanut asiasta yhteisen mietinnön (StVM 56/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että työkyvyttömyyseläkeoikeuden harkinnassa myös alle 60-vuotiaiden kohdalla on otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta johtuvat tietyille tehtäville asetetta-

vat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen, työntekijän omaan turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

2. Eduskunta edellyttää lisäksi, että hallitus selvittää, miten kunnallisen eläkejärjestelmän eläkeikää koskevissa järjestelyissä otetaan huomioon, että tietyillä ammat-
tialoilla tehtävien erityispiirteet edellyttävät suorituskyvyn täysimääräistä säilymistä.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää miten sairauspäivärahan enimmäiskesto ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisedellytyksiä koskevia säännöksiä tulisi muuttaa, jotta väliinputoja ongelmilta välttyttäisiin.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Kunnallinen eläkelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään työansioden perusteella määräytyvästä kunnallisesta eläketurvasta.

Eläketurvasta huolehtii julkisoikeudellinen kunnallinen eläkelaitos.

2 §

Jäsenyhteisöt

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöjä suoraan tämän lain nojalla ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä kunnallinen eläkelaitos ja Kuntien takauskeskus.

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voi liittyä:

1) sellainen yhdistys, jossa on jäsenenä vain 1 momentissa mainittuja jäsenyhteisöjä tai niiden muodostamia yhdistyksiä;

2) sellainen osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet ovat 1 momentissa mainittujen jäsenyhteisöjen taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyneiden yhdistysten tai tässä kohdassa mainittujen osakeyhtiöiden omistuksessa ja jonka osakkeita yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain 1 momentissa sekä tässä ja 1 kohdassa tarkoitetuille jäsenyhteisöille; sekä

3) sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeista vähintään 90 prosenttia on 1 momentissa tarkoitettujen jäsenyhteisöjen ja eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa ja jonka kaikista osakkeista osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa enintään 10 prosenttia muille kuin 1 momentissa ja 1 kohdassa tarkoitetuille jäsenyhteisöille.

Mitä tässä laissa säädetään jäsenyhteisöstä, sovelletaan myös jäsenyhteisöksi liittyneeseen yhdistykseen ja osakeyhtiöön.

3 §

Lain soveltamisala

Tämän lain mukaisen eläketurvan piiriin kuuluu jäsenyhteisöön virka- tai työsuhteessa oleva henkilö, jollei hänen virka- tai työsuhteeseensa perustuvasta eläketurvasta säädetä erikseen.

Eläketurvan piiriin kuuluu myös:

1) perhehoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen (*perhehoitaja*);

2) hoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b §:ssä tarkoitetun sopimuksen omaishoidon tuesta (*omaishoitaja*); sekä

3) jäsenyhteisön luottamushenkilö.

4 §

Yleiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelussuhteella* tämän lain piiriin kuuluvaa virka- tai työsuhdetta sekä perhe- ja omaishoitajan sopimussuhdetta jäsenyhteisöön;

2) *työntekijällä* kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia henkilöitä lukuun ottamatta luottamushenkilöä;

3) *työeläkelaila* työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittuja lakeja ja eläkesääntöjä sekä muita niihin verrattavia säädöksiä, joissa määritellään työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva eläke;

4) *työeläkkeellä* työeläkelain mukaisia eläkeitä;

5) *täysitehoisella eläkkeellä* eläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon vanhuuseläkeiän täyttämiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio;

6) *tulevalla ajalla* eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välistä aikaa;

7) *eläkepalkalla* jokaisesta palvelussuhteesta määrättävää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa;

8) *indeksilukua vastaavilla rahamäärillä* summia, jotka tarkistetaan vuosittain tammi-kuun alusta työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten vahvistettavan indeksiluvun mukaan;

9) *edunjättäjällä* henkilöä, jonka jälkeen suoritetaan tämän lain mukaista perhe-eläkettä; sekä

10) *edunsaajalla* henkilöä, jolla on oikeus saada tämän lain mukaista perhe-eläkettä.

5 §

Soveltamisen rajoitukset

Jäsenyhteisön palvelussuhteesta sekä luottamustoimesta karttuu eläkettä tämän lain mukaisesti. Laki ei kuitenkaan koske palvelussuhdetta eikä luottamustoimintaa:

1) siltä osin kuin palvelussuhde on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä täyttää 14 vuotta;

2) joka on alkanut työntekijän tai luottamushenkilön täytettyä 65 vuotta; tai

3) työeläkelain mukaisen täysitehoisen eläkkeen eläketapahtuman ja eläkkeen päättymisen välisenä aikana.

2 luku

Eläketurva

6 §

Eläketurvan lajit

Eläketurvaan kuuluvat peruseläketurva ja kuntoutusetuudet. Eläketurvaan voi kuulua myös lisäeläketurva.

7 §

Peruseläketurva ja kuntoutusetuudet

Peruseläketurvasta ja kuntoutusetuuksista säädetään tässä laissa. Jäsenyhteisö ei voi järjestää eikä pitää voimassa palvelussuhteeseen perustuvaa peruseläketurvaa työntekijöilleen tai luottamustoimeen perustuvaa peruseläketurvaa luottamushenkilöilleen muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla.

8 §

Lisäeläketurva

Kunnallinen eläkelaitos voi järjestää työntekijöille ja luottamushenkilöille peruseläketurvan lisäksi myös lisäeläketurvaa. Lisäeläketurvan järjestäminen on jäsenyhteisölle vapaaehtoista.

Lisäeläketurvasta määrätään kunnallisen eläkelaitoksen lisäeläkesäännössä. Lisäeläkesäännössä määrätään kunnallisen eläkelaitoksen oikeudesta myöntää ylimääräinen eläke sekä työntekijän kuoltua suoritettava taloudellinen tuki. Lisäeläkesäännössä voidaan määrätä, että taloudellista tukea suoritetaan myös jäsenyhteisön palveluksessa olevan muun työeläkelain piiriin kuuluvan työntekijän jälkeen.

9 §

Muualta järjestettävä lisäeläketurva

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, jäsenyhteisö voi ottaa työntekijälleen ja luottamushenkilölleen tämän lain mukaisen eläketurvan lisäksi vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai myöntää hänelle yksittäistapauksessa ylimääräisen eläkkeen.

3 luku

Eläkeoikeus

10 §

Eläke ja muut etuudet

Työntekijällä on oikeus eläkkeeseen ja kuntoutukseen tämän lain mukaisesti. Eläkkeitä ovat vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, osaaikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki, yksilöllinen varhaiseläke ja työttömyyseläke. Työntekijän edunsaajilla on oikeus tämän lain mukaiseen perhe-eläkkeeseen siten kuin 5 luvussa säädetään. Kuntoutukseen liittyvien etuuksien osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään eläkkeestä ja eläkkeensajasta.

Luottamushenkilöllä on oikeus vanhuuseläkkeeseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja kuntoutustukeen jäsenyhteisön hänelle maksamista ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista erillisistä palkkioista. Eläkkeeseen oikeuttavilta määräajalta maksetuilta palkkioilta edellytetään, että nämä palkkiot ovat yhteensä vähintään 12 kertaa 15,14 euroa kalenterivuodessa. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Mainitun rajamäärän täyttymistä tarkasteltaessa otetaan huomioon kunkin jäsenyhteisön maksamat palkkiot erikseen. Luottamushenkilön jälkeen ei ole oikeutta perhe-eläkkeeseen.

11 §

Vanhuuseläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus saada vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuoden vanhuuseläkeiän. Työntekijällä, jonka kunnallinen palvelussuhde jatkuu keskeytymättömänä hänen täytettyään vanhuuseläkeiän, ei kuitenkaan palvelussuhteen kestäessä ole oikeutta saada vanhuuseläkettä.

Jos työntekijä on vanhuuseläkeiän täyttäessään kahdessa tai useammassa palvelussuhteessa ja jokin niistä jatkuu keskeytymättä vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, hänellä on 1

momentin estämättä oikeus vanhuuseläkkeeseen päättyvästä ja aikaisemmin päättyneistä palvelussuhteista. Jatkuva palvelussuhde ei oteta huomioon määrättäessä eläkettä päättyneistä palvelussuhteista.

12 §

Erityinen vanhuuseläkeikä

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, jos hän ennen 65 vuoden iän täyttämistä on saanut vanhuuseläkkeen, joka ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995 on määrätty valtion eläkelain (280/1966) 10 §:n 2 momenttia tai sitä vastaavia säännöksiä soveltaen:

- 1) tämän lain voimaanpanolain (/) nojalla;
- 2) valtion eläkelain tai siihen liittyvän lainsäädännön nojalla;
- 3) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 7 §:n 1 momentin 8 kohdan tai 9 kohdassa tarkoitetun eläkesäännön nojalla;
- 4) Suomen Pankin eläkesäännön nojalla;
- 5) evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla;
- 6) ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla; tai
- 7) Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön nojalla.

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 1 momentin perusteella on, että hänen kunnallinen palvelussuhteensa on päättynyt. Tällöin vanhuuseläkeikänä pidetään 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkeikää.

13 §

Varhennettu vanhuuseläke

Työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkkeensä varhennettuna vanhuuseläkkeenä aikaisintaan viisi vuotta ennen vanhuuseläkeiän täyttämistä. Varhennuksen vuoksi eläkettä vähennetään varhennusvähennyksellä. Varhennettuun

vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä vanhuuseläkkeestä tässä laissa säädetään.

14 §

Osa-aikaeläke

Työntekijällä, joka on täyttänyt 58 vuotta, on oikeus saada osa-aikaeläkettä edellyttäen, että:

- 1) hän ei saa työeläkettä;
- 2) hänellä on ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tämän lain piiriin kuuluvaa palvelua yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ja hän on ollut ennen osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden viiden vuoden aikana yhdessä tai useammassa eläkkeeseen oikeuttavassa palvelussuhteessa yhteensä vähintään kolme vuotta ja on ollut tänä aikana sellaisessa kokoaikaisessa palvelussuhteessa, jossa hänen tässä laissa tarkoitettu työansionsa tai työansio tässä laissa tarkoitetussa palvelussuhteessa ja jonkin muun työeläkelain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa tai yritystoiminnassa yhteensä on vähintään 4 kertaa 15,14 euroa kuukaudessa;
- 3) hänen palvelussuhteensa perusteella otetasiin huomioon eläkeaikana tuleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;
- 4) hänen palvelussuhteensa työaika ja ansiotulo on vähentynyt osa-aikatyössä niin, että ansiotulo työeläkelakien piiriin kuuluvassa työssä on yhteensä vähintään 35 prosenttia ja enintään 70 prosenttia 43 §:ssä tarkoitettusta vakiintuneesta ansiotulosta, kuitenkin vähintään 15,14 euroa kuukaudessa; työajan vähentäminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentämisestä; ja
- 5) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon jaksoon ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta hän saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa.

Perhepäivähoitajan katsotaan kuitenkin olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa kokoaikaisessa palvelussuhteessa, jos hänen keskimääräinen työansionsa työeläkelakien piiriin kuuluvassa toiminnassa on yhteensä vähintään 3,5 kertaa 15,14 euroa kuukaudessa. Työajan vähentymistä ei edellytetä.

Jos työntekijä on siirtynyt toiminnan kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksesta jäsenyhteisön palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden ja kolmen vuoden määräaikaa laskettaessa huomioon kunnallistamista edeltänyt valtion palvelus.

Tässä pykälässä mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142.

15 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei täytä enää osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi.

Jos osa-aikaeläke on 1 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään sen saamisen edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 44 §:stä muuta johdu.

16 §

Siirtyminen osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle

Osa-aikaeläkettä saavan työntekijän vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että osa-aikatyö on päättynyt ja että hän ennen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut vanhuuseläkeikänsä.

17 §

Ammatillinen kuntoutus

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan työntekijälle antaa ammatillista kuntoutusta.

Ammatillisena kuntoutuksena voidaan:

- 1) antaa neuvontaa;
- 2) tehdä kuntoutustutkimuksia;
- 3) antaa työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta;
- 4) järjestää työhön valmennusta;
- 5) myöntää elinkeinotukea; sekä
- 6) järjestää ammatillista kuntoutusta tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta.

Ammatillista kuntoutusta voidaan antaa työntekijälle, jonka eläkettä tämän lain mukaan määrittäessä olisi eläkkeeseen oikeuttavana aikana otettu huomioon myös tuleva aika, jos työkyvyttömyys olisi alkanut ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin. Ammatillista kuntoutusta voidaan antaa myös työntekijälle, joka päätöstä tehtäessä saa tämän lain mukaista täysitehoista eläkettä.

18 §

Kuntoutusraha

Työntekijällä, joka ei saa eläkettä, on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään ammatillisen kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta, kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuodessa. Sama koskee kuntoutusjaksojen välistä aikaa.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa 2 momentissa mainittua aikaa pitemmältäkin ajalta, jos sen maksaminen on kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi perusteltua.

19 §

Kuntoutusavustus

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista.

20 §

Kuntoutuskorotus

Jos työntekijälle kunnallisen eläkelaitoksen päätöksellä annetaan 17 §:n 2 momentin 2—4 tai 6 kohdassa tarkoitettua kuntoutusta, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja 25 §:ssä tarkoitettuun kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus maksetaan myös, jos vastaavan päätöksen on antanut jokin muu työeläkettä maksava eläkelaitos.

21 §

Erityiskustannukset

Työntekijälle voidaan maksaa korvausta kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista.

22 §

Kuntoutusmahdollisuuksien varmistaminen

Ennen kuin kunnallinen eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että hakijan mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, hakija ohjataan tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen tai muiden palvelujen piiriin. Eläkelaitoksen on lisäksi noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään.

23 §

Työkyvyttömyysetuudet

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus alentuneen työkyvyn perusteella työkyvyttömyyseläkkeeseen tai 25 §:ssä tarkoitettuun kuntoutustukeen ja työntekijällä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen siten kuin tässä laissa säädetään. Työkyvyttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi ja kuntoutustuki määräajaksi.

24 §

Työkyvyttömyyseläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä:

1) jos hän tämän lain alaisen palvelussuhteen-
sa jatkuessa on tullut sairauden, vian tai vamman takia kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä; jos hän jatkaa työntekoa, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen arvioidaan kuitenkin 2 kohdan mukaisesti; tai

2) jos hänen työkykynsä voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida alentuneen vähintään kahdella viidesosalla ja työkyvyn alentumisen tai 1 kohdan mukaisen työkyvyttömyyden, sen alkamisesta kulunut aika mukaan luettuna, voidaan arvioida jatkuvan yhdenjaksoisesti vähintään vuoden ajan; taikka

3) jos hänelle on tämän lain alaisen palvelussuhteen päätyttyä myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke.

Edellä 1 momentin 2 kohdan mukaista työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän tai luottamushenkilön jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näi-

hin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, 60 vuotta täyttäneen työntekijän ja luottamushenkilön, jonka ansiotyöura on pitkä, työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaatavuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työnteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

Jos työkyvyttömyys aiheutuu sellaisesta sairaudesta, viasta tai vammasta, joka työntekijällä oli tämän lain alaisen palvelussuhteen alkaessa, hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tämän palvelussuhteen perusteella vain, jos hän on tullut työkyvyttömäksi aikaisintaan vuoden kuluttua palvelussuhteen alkamisesta.

Luottamushenkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen edellyttää luottamustoimiin perustuvan eläkkeen osalta lisäksi luottamustoimien päättymistä.

25 §

Kuntoutustuki

Kuntoutustuki myönnetään työntekijälle tai luottamushenkilölle hänen kuntoutumisensa edistämiseksi niin pitkäksi määräajaksi kuin hänen arvioidaan olevan 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Kuntoutustukea myönnettäessä kunnallisen eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle tai luottamushenkilölle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma.

Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle tai luottamushenkilölle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää.

Mitä muualla tässä tai muussa työeläkelaisissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

26 §

Täysi- ja osatyökyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle ja luottamushenkilölle, joka on tullut kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä tai jonka työkyky on alentunut 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeen evääminen tai vähentäminen

Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä tai sen määrää vähennetään, jos työntekijä tai luottamushenkilö on aiheuttanut työkyvyttömyyden tahallaan.

Työkyvyttömyyseläkettä voidaan vähentää myös, jos työntekijä tai luottamushenkilö on aiheuttanut työkyvyttömyyden törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla taikka jos hän ei ole ilman hyväksyttävää syytä suostunut kunnallisen eläkelaitoksen määräämään ja kustantamaan tutkimukseen tai lääkärin määräämään hoitoon, hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimusta ja hoitotoimenpidettä lukuun ottamatta. Samoin voidaan eläkettä vähentää, jos työkyvyttömyys aiheutuu alkoholin tai muiden päihdyttävien aineiden väärinkäytämisestä ja työntekijä tai luottamushenkilö kieltäytyy hakeutumasta hoitoon, jonka eläkelaitos kustantaa.

28 §

Työkyvyn muutoksen vaikutus

Eläkkeen määrä tarkistetaan hakemuksesta tai kunnallisen eläkelaitoksen aloitteesta, jos työky-

vyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 26 §:n mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, arvioidaan kestävän vähintään vuoden. Tarkistus tehdään muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 112 §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo maksettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osatyökyvyttömyyseläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 20 §:ssä tarkoitettun kuntoutuksen ajalta.

29 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen tai keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään:

1) jos eläkkeensaaja todetaan ansiotyöhön kykeneväksi ja jos hänelle on tarjolla sellaista työtä, jota ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana; tai

2) jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntoutuksesta tai koulutuksesta.

30 §

Työhönsijoittumisasiointi

Työntekijälle, jolle myönnetty täysitehoinen kuntoutustuki on lakannut, voidaan myöntää työhönsijoittumista varten eläkkeen määräistä työhönsijoittumisasiointia enintään kolmen kuukauden ajaksi. Jos hänelle myönnetään myöhemmin eläkettä samalta ajalta, työhönsijoittumisasiointi vähennetään eläkkeestä.

31 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi tai työttömyyseläkkeeksi

Osatyökyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Muutosta ei kuitenkaan tehdä takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi. Tällöin eläkkeen määrä on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos osatyökyvyttömyyseläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osatyökyvyttömyyseläkettä, katsotaan osatyökyvyttömyyseläke työttömyyseläkkeen osasuorituksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 109 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

32 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkeiän työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

33 §

Yksilöllinen varhaiseläke

Ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä, joka on täyttänyt 58 vuotta, on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikään-tyymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja työolosuhteita arvioitaessa on myös otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta johtuvat tietyille tehtäville asetettavat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen, työntekijän omaan turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työeläkelaisa tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 15,14 euroa. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon tuleva aika.

Jos työntekijä saa vanhuuseläkettä jonkin muun työeläkelain perusteella, tulevan ajan huomioon ottamista ei edellytetä.

Työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen myös, jos hänelle palvelussuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva työeläkelain mukainen yksilöllinen varhaiseläke.

Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

34 §

Ansiotyön vaikutus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 48 §:n 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeenä tai sitä ei tulisi maksaa lainkaan, kunnallinen eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mah-

dollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajalta ansiotyöhön ryhtymisestä alkaen.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeenä, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, se katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluessa.

35 §

Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen

Yksilöllinen varhaiseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksiä. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke lakkautetaan, jos se on myönnetty 33 §:n 5 momentin mukaan ja jos sen myöntämisen perusteena oleva eläke lakkauteen.

36 §

Työttömyyseläke

Pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään edellyttäen, että:

1) hän on ennen eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työeläkelain mukaista eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perus-

teella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan; ja

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitetut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkeiän työttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi.

Työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

37 §

Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeytys

Työttömyyseläkettä ei makseta:

1) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja ei voi vastaanottaa työtä ulkomailla oleskelun tai muun vastaavan syyn vuoksi;

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja ansaitsee ansiotyössä vähintään kaksi kertaa 15,14 euroa kuukaudessa; rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142; eikä

3) sitä seuraavalta kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on kieltäytynyt vastaanottamasta työvoimaviranomaisen hänelle osoittamaa työeläkelain alaista, vähintään kuukauden jatkuvaa työtä.

38 §

*Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttämis-
ajankohta ja uudelleen maksamisen
aloittaminen*

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella työttömyyseläkettä ei 37 §:n mukaan saisi maksaa, kunnallinen eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa.

Keskeytettyä työttömyyseläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen hakemuksesta siitä lukien, kun työntekijällä on oikeus saada eläkettä. Eläkettä ei kuitenkaan makseta takautuvasti pitemmältä kuin hakemiskuukautta edeltävältä kuudelta kuukaudelta eikä 37 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kieltäytymistä seuranneelta kalenterikuukaudelta. Hakemukseen on liitettävä 36 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu työvoimaviranomaisen todistus. Jos kuitenkin keskeytetyn eläkkeen uudelleen maksamista ei ole haettu vuoden kuluessa keskeyttämisestä, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttämisaikakohdasta lukien.

39 §

*Työttömyyseläkkeen muuttuminen työkyvyttö-
myyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi*

Jos työttömyyseläkkeen saaja täyttää työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työkyvyttömyyseläkkeeksi lähinnä seuraavan mahdollisen erääntymiskuukauden alusta lukien. Täysi työkyvyttömyyseläke määrätään tällöin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi.

Jos vanhuuseläkkeeksi muuttuva työttömyyseläke oli 49 §:n 2 momentin mukainen täysitehoinen eläke, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa. Samoin menetellään, kun työttömyyseläke on 1 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

4 luku

Eläkkeiden määrättyminen

40 §

Karttumisprosentit

Eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkepalasta kuukautta kohti:

- 1) eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajalta;
- 2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan tuleva aika; sekä
- 3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan lasketavan eläkkeen määrä on kuitenkin 1/6 prosenttia kuukautta kohti sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan lasketavan eläkkeen määrä on kuitenkin:

- 1) 1/10 prosenttia kuukautta kohti siltä osin kuin tuleva aika koskee 50 vuoden täyttämisen jälkeistä aikaa 60 vuoden täyttämiseen asti tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja
- 2) 1/15 prosenttia kuukautta kohti siltä osin kuin tuleva aika koskee 60 vuoden täyttämisen jälkeistä aikaa tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

41 §

Eläkkeen karttuminen luottamustoimista

Luottamushenkilölle karttuu eläkettä 1,5 prosenttia jokaiselta kalenterivuodelta ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista erillisistä palkkioista, joita jäsenyhteisö on hänelle kunakin kalenterivuonna maksanut. Eläke määrätään kultakin täydeltä kalenterivuodelta, jolta ansionmenetyksen korvauksia ja erillis-palkkioita on maksettu.

Luottamushenkilön työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä ei oteta huomioon tulevaa aikaa.

42 §

Varhennusvähennys

Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen vanhuuseläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijälle eläkkeen alkamisaikakohtaan mennessä karttuneesta 76 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä.

43 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 3 tai 4 momentista muuta johdu, 50 prosenttia vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkepalkkaa palvelussuhteessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon tuleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos palvelussuhde on päätetty 66 §:n nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa työeläkelain alaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä näistä töistä saatujen 1 momentin mukaisten ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisen ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansion alenemien suhteessa niiden työeläkelakien mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään asti, joka vastaa kunkin työeläkelain piirissä tapahtunutta ansion alenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisaikakohtaan mennessä karttuneista ja yhteensovitetuista työeläkkeistä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työelä-

kelain perusteella ja mainittu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden lakien kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa. Tällaiseen eläkkeeseen voidaan rinnastaa vieraassa valtiossa tai kansainvälisen järjestön palveluksessa karttunut vastaava etuus. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettava eläkkeenä voidaan käyttää sellaista teoreettista eläkettä, joka viranhaltijalle tai työntekijälle olisi karttunut, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn perustuva vakuutusaikinsa olisi ollut tämän lain alaista palvelusta.

44 §

Osa-aikaeläkkeen uudelleen laskeminen

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka merkittävästi poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä.

45 §

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusrahan suuruus määrätään niiden työeläkelakien mukaisten eläkkeiden perusteella, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutuspäätöksen tekohetkellä. Kuntoutusraha on edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla.

46 §

Kuntoutuskorotuksen määrä

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia 76 §:n mukaisesti yhteensovitetun kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen määrästä. Se maksetaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää.

47 §

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen määrä

Edellä 19 §:ssä tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työttömyysturvallain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

48 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen määrä

Osatyökyvyttömyyseläke on puolet 40 §:n mukaan karttuneesta eläkkeestä.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena. Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee vähintään 15,14 euroa kuukaudessa, yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena osaeläkkeenä. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Jos eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkepalkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

49 §

Työttömyyseläkkeen määrä

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu tulevaan aikaan eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 50 §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (*tulevan ajan eläkkeenosaa*).

Jos työntekijällä 1 momentin mukaisella eläketapahtumahetkellä olisi oikeus 53—56 §:n mukaisesti tulevaan aikaan, hänelle myönnettyä työttömyyseläkettä pidetään täysitehoisena eläk-

keenä. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 39 §:n nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

50 §

Työeläkelisä

Muuta eläkettä kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvallain mukaista ansiopäivärahaa joko laissa tarkoitettuna palkansaajana tai 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yritystoimintaa harjoittavana henkilönä, ei kuitenkaan mainitun lain 5 luvun 12 §:ssä tarkoitettua lisävuokutukseen perustuvaa päivärahaa;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea;

3) työttömyysturvallain 10 luvussa tarkoitettua koulutuspäivärahaa;

4) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea; tai

5) työeläkelain tai kuntoutusrahallain (611/1991) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työeläkelain mukainen virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työeläkelain alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla 80 prosenttia eläkkeen määrästä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta

on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrittäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

51 §

Eläkkeeseen oikeuttava palvelus ja eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeellä oloajalta

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan palvelusaika 23 vuoden iästä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 40 §:n 1 momentin mukainen määrä eläkepalkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkepalkkana pidetään sitä ansiotulojen erotusta, jonka perusteella osa-aikaeläke on määrätty.

52 §

Palvelussuhteen keskeytykset

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi ei lueta:

1) aikaa, jolloin työntekijä on ollut vakinaisessa palveluksessa asevelvollisuuttaan suorittamassa;

2) koko keskeytysaikaa, jos palvelussuhde ja palkanmaksu ovat keskeytyneinä yhdenjaksoisesti yli vuoden ajan;

3) koko keskeytysaikaa, jos palvelussuhde ja palkanmaksu ovat keskeytyneenä vähintään kuukauden ja työntekijä on keskeytysaikana ollut jonkin työeläkelain tai vastaavan ulkomaisen eläketurvan piiriin kuuluvassa työssä; ja

4) aikaa, jonka työntekijä välittömästi ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä on vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen ollut muun syyn kuin vuosiloman tai sairausloman vuoksi poissa palvelussuhteesta.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetään, eläkeajaksi luetaan aika, jona palvelussuhde on ollut palkattomasti keskeytyneenä, jos keskeytysaikaan kohdistuu erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainloma ja työntekijälle on maksettu tai hänellä olisi ollut oikeus keskeytysajalta sairausvakuutuslain mukaiseen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan. Samoin oikeuttaa eläkkeeseen aika, jona palvelussuhde on ollut palkattomasti keskeytyneenä ja jolta työntekijä on saanut työeläkelain, valtiokonttorin ohjeisiin perustuvan varhaiskuntoutuksen tai kuntoutusrahain mukaisista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Sovellettaessa 1 ja 2 momenttia katsotaan palkaksi myös päiväraha, jonka jäsenyhteisön sairauskassa on maksanut sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien lisäksi.

53 §

Tuleva aika

Eläkeajaksi työkyvyttömyyseläkettä varten luetaan myös tuleva aika edellyttäen, että:

1) työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin palvelussuhteen tai tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen päättymisestä on kulunut 360 päivää (*jälkikarenssiaika*);

2) työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden

kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työeläkelaisissa tarkoitetussa Suomes-
sa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvassa
ansiotyössä; ja

3) työntekijä on ennen työkyvyttömyyden al-
kamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta.

Kunnallinen eläkelaitos voi erityisestä syystä
päättää, että 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua
asumista koskevaa edellytystä ei sovelleta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua 12
kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkees-
seen oikeuttavaksi myös sellainen kalenterikuu-
kausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa
työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tar-
koitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansi-
ot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä
suuret kuin mainitun lain 5 §:n 2 momentissa
tarkoitettu rahamäärä. Kalenterikuukausi, jolta
työntekijä on saanut taiteilijoiden ja eräiden eri-
tyisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa
(662/1985) tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaa-
vasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodel-
ta ovat vähintään mainitun lain 3 §:n 2 momen-
tissa tarkoitettua rahamäärän suuruiset.

54 §

Jälkikarenssiajan pidennys

Edellä 53 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoi-
tettua jälkikarenssiaikaa laskettaessa jätetään
huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on
saanut:

1) opintovapaalaissa (273/1979) tarkoitettua
opintovapaata;

2) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitet-
tua koulutuspäivärahaa;

3) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain
mukaista ansiotukea;

4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa
tai enintään 180 päivältä maksettua työmarkki-
natukea, yhteensä kuitenkin enintään työttö-
myysturvalain 6 luvun 7 §:ssä säädettyä eni-
mäismäärää vastaavilta päiviltä;

5) työeläkelain tai kuntoutusrahain mukais-
ta kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta
tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen

kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
tai

6) sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa
kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi
ennen tämän lain mukaisen työkyvyttömyyden
alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät,
joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työnteki-
jä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 mo-
mentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vam-
masta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi mak-
settavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain
nojalla.

55 §

Työttömyysturvalain mukaiset lisäpäivät

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivära-
haa työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 1 momen-
tin perusteella ennen kuin palvelussuhteen päät-
ymisestä on kulunut 53 ja 54 §:ssä tarkoitettu
jälkikarenssiaika, luetaan tämän palvelussuh-
teen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys-
eläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oi-
keuttavaksi ajaksi.

56 §

Lastenhoitoaika

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkees-
seen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen palve-
lussuhteen perusteella, jonka päätyttyä työnteki-
jällä on 53—55 §:ssä tarkoitettua jälkikarenssi-
ajan täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkami-
sen välisen ajan ollut 83 §:ssä tarkoitettu kol-
mea vuotta nuorempi lapsi. Edellä mainittu aika-
väli ei kuitenkaan saa olla yhdeksää vuotta pi-
dempi. Työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutta-
vaksi ajaksi lukemisen edellytyksenä on kuiten-
kin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perus-
teella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-,
isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten koti-
hoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain
(1128/1996) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeutta-
vaksi 53—55 §:n perusteella.

57 §

Tulevan ajan liittäminen palvelussuhteeseen

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen palvelussuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän palvelussuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä palvelussuhdetta alkaneen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan palvelussuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 53—56 §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelussuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen mainituissa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn vähintään 134,55 euron rajamäärään. Rahamäärä vastaa vuoden 1962 indeksilukua 100.

58 §

Tuleva aika ja toimeksiantosopimus sekä lyhyet palvelussuhteet

Tulevaa aikaa ei liitetä 3 §:ssä mainittuihin sopimussuhteisiin, jos perhehoitajalla tai omaishoitajalla on oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen jonkin virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella ja josta laskettava eläkepalkka on suurempi kuin 3 §:n mukaisen sopimussuhteen eläkepalkka.

Tulevaa aikaa ei liitetä myöskään palvelussuhteisiin, jotka ovat jatkuneet alle kuukauden tai joista tuleva keskimääräinen kuukausiansio on pienempi kuin 15,14 euroa. Jos työntekijällä ei kuitenkaan ole oikeutta tulevaan aikaan min-

kään työeläkelain mukaan ja hänen tässä momentissa tarkoitetuista palvelussuhteista saamansa ansiot ovat yhteensä vähintään 12 kertaa 15,14 euroa eläketapahtumaa edeltävältä 360 päivältä, tuleva aika otetaan huomioon tämän lain mukaisessa eläkkeessä. Tulevan ajan eläkepalkka on 360 päivän ajalta edellä mainituista palvelussuhteista saadut työansiot vähennettynä palkansaajan eläkemaksulla ja jaettuna 12:lla. Rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142.

59 §

Eläkkeelläoloajan lukeminen eläkeajaksi

Kun täysitehoisen eläkkeen päättymisen jälkeen työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke uuden eläketapahtuman perusteella, laskeaan siihen palvelussuhteeseen, johon tuleva aika liittyi, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jolta hänellä oli oikeus aikaisempaan eläkkeeseen 23 vuotta täytettyään.

60 §

Eläke entisin perustein

Eläke määrätään samoin perustein kuin aikaisempi eläke, jos täysitehoista eläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin menetellään, jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke.

Jos työeläkelain mukainen täysitehoinen eläke myönnetään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta palvelussuhdetta oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuot-

ta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

61 §

Palvelussuhteen alkaminen ja päättyminen

Tätä lakia sovellettaessa katsotaan palvelussuhde alkaneeksi silloin, kun työntekijä on ryhtynyt tekemään työtään.

Palvelussuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen palvelussuhteen katkeamista tai työkyvyttömyyden, osa-aikaeläkkeen taikka yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista.

Eläkkeeseen oikeuttavan palvelussuhteen alkamispäivästä ja palvelussuhteen keston laskeamisesta päivinä säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella.

62 §

Palvelussuhteen jatkuvuus

Palvelussuhteen ei katsota keskeytyvän työntekijän siirtyessä saman jäsenyhteisön toiseen palvelussuhteeseen, jos siirtyminen on välitöntä.

Palvelussuhteen ei katsota keskeytyvän myöskään kunnallisen jaotuksen muuttumisen, jäsenyhteisön laitoksen, liikkeen tai kiinteistön toisen jäsenyhteisön omistukseen siirtymisen taikka jäsenyhteisön tietyn toiminnan toisen jäsenyhteisön toiminnaksi siirtymisen johdosta.

Tämän lain 3 §:n mukaiseen sopimussuhteeseen tai luottamustoimeen perustuvaa aikaa ei kuitenkaan liitetä sitä välittömästi edeltävään tai välittömästi sen jälkeen alkavaan saman jäsenyhteisön virka- tai työsuhteeseen.

63 §

Rinnakkaiset palvelussuhteet

Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa virka- tai työsuhteessa samaan jäsenyhteisöön, katsotaan hänen kuitenkin eläketä määrättäessä olevan yhdessä palvelussuhteessa

sa lukuun ottamatta 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua tilannetta.

Jos työntekijä on samanaikaisesti jäsenyhteisöön sekä virka- tai työsuhteessa että 3 §:ssä tarkoitetussa toimeksiantosopimussuhteessa, sopimussuhteessa tai luottamustoimessa, eläke määräytyy erikseen virka- tai työsuhteista ja erikseen toimeksiantosopimussuhteista, sopimussuhteista ja luottamustoimista.

64 §

Jäsenyhteisöjen yhteinen virka- tai työsuhde

Kahden tai useamman jäsenyhteisön yhteinen virka- tai työsuhde on tässä laissa tarkoitettu palvelussuhde.

65 §

Palvelussuhteen tekninen katkaisu

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tai työaikajärjestely palvelussuhteen jatkuttua vähintään kolme vuotta muuttuu ja hänen työansionsa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksella, eikä työajan tai työaikajärjestelyn muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, palvelussuhdetta pidetään eri palvelussuhteena työajan tai työaikajärjestelyn muutosta seuraavan kuukauden alusta (*tekninen katkaisu*). Palvelussuhdetta ei kuitenkaan päätetä, jos edellä tarkoitettua uuden palvelussuhteen alkamisesta ei eläketapahtuman sattuessa ole kulunut kahta vuotta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos työajan muutos on tapahtunut asteittain ja työansiot ovat sen takia muuttuneet 1 momentissa tarkoitettulla tavalla enintään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä muutoksesta lukien. Verrattaessa toisiinsa eri ajankohtien työansioita ne tarkistetaan 78 §:n mukaisesti.

66 §

Palvelussuhteen automaattinen katkaisu

Vähintään kymmenen vuotta jatkunut palvelussuhde päätetään sen vuoden lopussa, jonka ai-

kana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän (*automaattinen katkaisu*). Jos palvelussuhde ei ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy.

Palvelussuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta työntekijän vanhuuseläkeikään, eikä myöskään, jos palvelussuhde päättyy tai eläketapahtuma sattuu päättämistä seuraavan kalenterivuoden aikana. Palvelussuhdetta ei myöskään päätetä, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä palvelussuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palvelussuhteen päättämistä, jos harkinnanvaraisen eläkepalkan soveltamisen edellytykset täyttyvät.

Edellä 1 momentissa mainitun palvelussuhteen päättämisen jälkeen työntekijän jatkaessa palvelussuhdettaan hänen katsotaan olevan uudessa palvelussuhteessa.

67 §

Teknisen ja automaattisen katkaisun soveltamisen rajoituksia

Sen estämättä, mitä 65 ja 66 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättämisestä, katsotaan sanotun palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti sovellettaessa 24 §:n 3 momenttia sekä työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momenttia. Sovellettaessa 65 §:ää katsotaan palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti sen estämättä, mitä 66 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättämisestä.

68 §

Eläkepalkassa huomioon otettavat ansiot

Eläkepalkkaa laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Kokouspalkkioita, kerta-luontoisista luennoista ja esitelmistä suoritettavia palkkioita ja palvelussuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuitenkaan oteta huomioon.

Jos työntekijä saa korvauksen työstään joko kokonaan tai osaksi yksityisiltä ja muilta maksuvelvollisilta periminään maksuina ja lunastuksina ja hänen jäsenyhteisöltä saamansa palkkaus on sen johdosta pienempi kuin se tehtävän laadun perusteella tai muutoin olisi, eläkepalkkaa määrättäessä nämä maksut ja lunastukset otetaan huomioon jäsenyhteisön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

69 §

Palkansaaajien eläkemaksun vähentäminen

Eläkepalkkaa laskettaessa kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 133 §:ssä tarkoitettua palkansaaajien eläkemaksuprosenttia.

Palkansaaajien eläkemaksua vähennettäessä sovelletaan soveltuvien osin, mitä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä säädetään. Vastaava vähennys tehdään myös luottamushenkilöiden ansionmenetyksen korvauksista ja palkkioista, eläinlääkäreiden muilta kuin jäsenyhteisöiltä saamista eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 14 §:n 1 momentin mukaan eläkepalkassa huomioon otettavista palkkioista ja edellä 68 §:n 2 momentissa tarkoitetuista maksuista ja lunastuksista.

70 §

Eläkepalkan määräytyminen

Eläkepalkka määrätään jokaisesta palvelussuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan palvelussuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (*valintavuodet*). Jos palvelussuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana, palvelussuhteen päättymisvuosi otetaan yhtenä valintavuotena huomioon. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan 78 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valinta-

vuosien työansioden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioon ottamatta, voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Eläkepalkka on huomioon otettavien valintavuosien työansioden keskimäärä kuukautta kohden. Keskimäärää kuukautta kohden laskettaessa jaetaan ansioiden yhteismäärä valintavuosiin sisältyvien päivien lukumäärällä ja osamäärä kerrotaan kolmellakymmenellä. Keskimäärää laskettaessa palvelussuhteesta vähennetään ne keskeytykset, jotka eivät oikeuta eläkkeeseen.

71 §

Eläkepalkan laskeminen eräissä erityistilanteissa

Eläkepalkkaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jona työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Jos palvelussuhde päättyy kesken kalenterivuotta teknisen katkaisun tai osa-aikaeläkkeelle siirtymisen vuoksi, palvelussuhteen päättymisvuotta ei lueta valintavuosiin. Jos palvelussuhde alkaa teknisen katkaisun tai osa-aikaeläkkeelle siirtymisen vuoksi kesken kalenterivuoden, ei palvelussuhteen alkamisvuotta lueta valintavuosiin. Jos palvelussuhde kuitenkin on edellä mainituissa tilanteissa jatkunut vain alkamis- tai päättymisvuonna, eläkepalkka määrätään sen ansioista.

Jos palvelussuhde on katkaistu automaattisesti, katsotaan sen kuitenkin 70 §:ää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä on siten laskettuna suurempi. Jos palvelussuhde on katkaistu automaattisesti, eläkepalkan valintavuosiin ei lueta katkaisun jälkeisen palvelussuhteen päättymisvuotta.

Muissa kuin edellä mainituissa tilanteissa työkyvyttömyyseläkkeelle siirryttäessä palvelussuhteen katsotaan eläkepalkkaa määrättäessä päättyneen työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa. Tällöin kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista edeltänyt kalenterivuosi otetaan valintavuotena huomioon.

72 §

Eläkepalkan laskeminen lastenhoidon ja kuntoutusetuuksien ajalta

Jos 70 §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 tai 3 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa tai hoitovapaata taikka edellä 52 §:n 2 momentissa mainittua yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden jatkunutta kuntoutusetuusaikaa, eläkepalkka lasketaan 70 §:stä poiketen siten, että valintavuosina otetaan huomioon enintään kymmenen sellaista viimeistä kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy palvelussuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valintavuosista mikään ei sisälly palvelussuhteen kymmeneen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä palvelussessaoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen palvelussuhteen päättymistä.

Eläkepalkka määrätään 70 ja 73 §:n mukaisesti, jos se niin laskien on suurempi.

73 §

Harkinnanvarainen eläkepalkka

Jos työntekijän taikka edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjättäjän palvelussuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 70 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa palvelussuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, pidetään palvelussuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä ansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Edellytyksenä on, että mainitulla seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 moment-

tia, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Jos tulee selvitetyn, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sen estämättä, mitä 65 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättymisestä, katsotaan mainitun palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä pykälää sovellettaessa.

74 §

Lyhyistä palvelussuhteista karttuneen eläkkeen vähimmäismäärä

Jos työntekijän 58 §:n 2 momentissa tarkoitusta palvelussuhteista sekä luottamushenkilön 10 §:n 2 momentin mukaisista ansionmenetyksen korvauksista, jotka jäävät vuodessa alle 12 kertaa 15,14 euroa, karttunut eläke on yhteismäärältään ennen 76 §:n mukaista yhteensovitusta pienempi kuin 1,68 euroa kuukaudessa, näistä palvelussuhteista ja ansionmenetyksen korvauksista ei ole oikeutta eläkkeeseen. Rahamäärä 15,14 euroa vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142 ja rahamäärä 1,68 euroa vuoden 1997 indeksilukua 1791.

75 §

Eläkkeen raja

Eläke lasketaan jokaisesta palvelussuhteesta erikseen. Eri palvelussuhteista määrätyt eläkkeet lasketaan yhteen. Eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia suurimmasta eläkepalkasta sellaisessa palvelussuhteessa, jossa on eläkeaikaa vähintään kaksi vuotta. Jos sellaista palvelussuhdetta ei ole, yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia suurimmasta tämän lain mukaisesta eläkepalkasta. Jos työntekijällä on tämän lain mukaan eläkkeeseen oikeuttavia rinnakkaisia palvelussuhteita, otetaan eläkkeiden enimmäismäärää määrittäessä huomioon rinnakkaisuusajalta karttunut eläke vain

siitä palvelussuhteesta, jonka eläkepalkka on suurin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua yhteismäärää laskettaessa ja eläkepalkkaa valittaessa ei oteta huomioon työntekijän 58 §:n 2 momentissa tarkoitettuja palvelussuhteita.

76 §

Yhteensovitus

Eläkkeiden yhteensovituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:ssä säädetään. Uusi yhteensovitus tehdään samoin edellytyksin kuin työntekijäin eläkelain mukainen uusi yhteensovitus.

Työeläkelain mukainen varhennettu vanhuuseläke otetaan yhteensovituksessa huomioon sellaisena kuin se on ennen varhennusvahennyksen tekemistä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ei kertasuorituksena maksettu suoritus, josta eläkelaitos on saanut tiedon eläkepäättöksen antamisen jälkeen, aiheuta eläkkeen uutta yhteensovitusta eikä sitä oteta huomioon muusta syystä tapahtuvassa uudessa yhteensovituksessa.

77 §

Luottamushenkilön eläkkeen yhteensovitus

Yhteensovitettaessa luottamushenkilölle karttunutta eläkettä pidetään palvelussuhteena kutakin kalenterivuotta, jolta ansionmenetyksen korvauksia ja erillisiä palkkioita on maksettu ja eläkepalkkana 1/12 vuotuisista ansionmenetyksen korvauksista ja erillispalkkioista.

78 §

Indeksikorotus

Eläkepalkka tarkistetaan eläkettä myönnetäessä ja 76 §:ää sovellettaessa niiden indeksilukujen mukaan, jotka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Eläkkeen määrä tarkistetaan samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelain mukaisten eläkkeiden tarkistuksesta säädetään.

5 luku

Perhe-eläke

79 §

Oikeus perhe-eläkkeeseen

Jos työntekijällä kuollessaan oli oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai jos hän sai tällaista eläkettä, hänen edunsaajillaan on oikeus saada perhe-eläkettä hänen jälkeensä siten kuin tässä luvussa säädetään.

80 §

Edunsaajat

Edunsaajia ovat leski, entinen puoliso ja lapset. Perhe-eläkkeenä maksetaan leskeneläkettä ja lapseneläkettä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

81 §

Leski

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos:

1) hän oli solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta; ja

2) jos hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto oli solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, ja jos avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta edellyttäen, että:

1) leski oli edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai työeläkelain tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen, jos 1 momentissa tarkoitettu lapsi on annettu otolapsekseksi ennen edunjättäjän kuolemaa tai jos siinä tarkoitettu lapsi on edunjättäjän lapsi, jon-

ka leski on edunjättäjän kuoltua ottanut otolapsekseen.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton nojalla oikeus saada työeläkelain mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, ei hänellä ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

82 §

Entinen puoliso

Edunjättäjän entisellä puolisollla on oikeus perhe-eläkkeeseen, jos edunjättäjä kuolinhetkellään oli tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella tai muutoin luotettavasti avioeron yhteydessä laaditulla kirjallisella sopimuksella velvollinen määrääjain suorittamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisoista ja hänen oikeudestaan perhe-eläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta perhe-eläkkeeseen säädetään.

83 §

Lapsi

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

1) edunjättäjän lapsella; ja

2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Lapseneläkettä maksetaan aina lapsen oman vanhemman jälkeen.

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläkkeen perusteena on se edunjättäjän vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjä sai työttömyyseläkettä tai 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä, johon ei oltu lisätty tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeen-

osa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen.

Jollei edunjättäjä saanut 1 momentissa mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 76 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksesta johtuvaa vähennystä.

85 §

Leskeneläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä perhe-eläkkeen perusteesta on, jollei 2 momentista tai 87—90 §:stä muuta johdu:

a) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;

b) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;

c) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä

d) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 1 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 84 §:ssä tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

86 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeiden yhteismäärä perhe-eläkkeen perusteesta on, jollei 87 §:stä muuta johdu:

a) 4/12, jos lapsia on yksi;

b) 7/12, jos lapsia on kaksi;

c) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä

d) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpaakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

87 §

Perhe-eläkkeen yhteensovitus

Perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:ssä säädetään. Uusi yhteensovitus tehdään samoin edellytyksin kuin työntekijäin eläkelain mukainen uusi yhteensovitus.

Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 85 ja 86 §:ssä mainittujen määrien suhteessa.

88 §

Leskeneläkkeen eläkesovitus

Leskeneläkettä määrättäessä otetaan huomioon lesken työeläkkeet (*eläkesovitus*). Työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) ja yrittäjien eläkelain (468/1969) mukainen eläke otetaan eläkesovituksessa huomioon vähimmäisehtojen mukaisena ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Eläkesovituksessa voidaan ottaa huomioon myös mainittua eläkettä vastaava vieraasta valtiosta tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella leskelle maksettava edellä tarkoitettua eläkettä vastaava etuus.

Jos leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa 1 momentissa tarkoitettua elä-

kettä, eläkesovitus tehdään edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Muussa tapauksessa eläkesovitus tehdään edunjättäjän kuolemaa seuraavan seitsemannen kalenterikuukauden alusta. Jos kuitenkin edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi, jolla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjättäjän jälkeen, eläkesovitusta ei tehdä ennen kuin lapsi tai, jos lapseneläkkeeseen oikeuttavia lapsia on useampia, nuorin lapsista täyttää 18 vuotta.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön ja kunnallisiin luottamustoimiin perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön palveluksessa ansaitun vastaavan etuuden osalta. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, mainittuna lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä voidaan pitää sellaista teoreettista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuva vakuutusaikansa olisi tämän lain alaista palvelusta. Eläkettä määrättäessä ei kuitenkaan sovelleta tulevan ajan jälkikarenssiaikaa pidentäviä 54—56 §:n säännöksiä.

89 §

Eläkesovitusperuste

Eläkesovituksessa vähennetään leskeneläkettä, jos lesken 88 §:ssä tarkoitettut eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 42,89 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 84 §:n mukaisesti laskettu eläke ja työeläkelakiin perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 21,44 euroa ja on enintään 42,89 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 21,44 euroa. Rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142.

Eläkesovituksesta johtuva vähennys on 50 prosenttia lesken 88 §:ssä tarkoitettujen eläkkeiden ja eläkesovitusperusteen erotuksesta. Jos leskellä on oikeus saada myös muuta kuin tämän lain mukaista työeläkelain mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, vähennetään tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitettusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista sanotuista perhe-eläkkeistä.

Jos lesken 88 §:ssä tarkoitettua eläkettä on vähennetty tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuvan päivärahan tai tapaturmaeläkkeen, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnetyn omaan vammaan perustuvan jatkuvan korvauksen tai sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetyn elinkoron vuoksi, jätetään tämä vähennys huomioon ottamatta eläkesovitusta tehtäessä.

90 §

Poikkeuksellinen eläkesovitus

Jos leskellä ei ole oikeutta saada työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä, otetaan eläkesovituksessa lesken hakemuksesta eläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke. Edellytyksenä on kuitenkin, että sanotut ansiotulot ja etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään neljänneksen pienemmät kuin lesken 88 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Leskeneläkkeen määrä voidaan myös hakemuksesta tarkistaa, jos lesken olosuhteissa tapahtuu viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta muutos, jonka vuoksi 1 momentissa mainittu edellytys täyttyy. Eläkesovitusta ei kuitenkaan tehdä todellisten tulojen perusteella ennen kuin olosuhteiden muutos on kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Jos lesken ansiotaso on vaihdellut, keskiansio lasketaan sanotun kuuden kuukauden ajalta tai kuuden kuukauden ajalta ennen hakemusta, jos se on tehty yli kuuden kuukauden kuluttua olosuhteiden muutoksesta ja muutoksen katsotaan tapahtuneen tämän takau-

tuvan jakson alussa. Näin tarkistettua leskeneläkettä maksetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien, kuitenkin takautuvasti enintään kuudelta kuukaudesta ennen hakemusta.

Edellä 1 ja 2 momentin mukaan määrättyä leskeneläkettä maksetaan kahden vuoden ajan. Sen jälkeen leskeneläke määrätään hakemuksesta uudelleen tämän pykälän mukaisesti kahden vuoden ajaksi kerrallaan, jos edellytykset tähän ovat edelleen olemassa.

91 §

Uusi eläkesovitus

Sen lisäksi mitä 90 §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 88 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

92 §

Perhe-eläkkeen indeksikorotus

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelain mukaisten eläkkeiden tarkistuksesta säädetään.

93 §

Perhe-eläkkeen alkaminen

Perhe-eläke maksetaan edunjättäjän kuolin-kuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta, kuitenkin edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle syntymää seuraavan kuukauden alusta.

94 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määräajaksi

Perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi, vaikka selvitystä edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut.

95 §

Perhe-eläkeoikeuden lakkaaminen

Oikeus leskeneläkkeen saamiseen lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Jos uusi avioliitto purkautuu viiden vuoden kuluessa eikä leskellä ole oikeutta leskeneläkkeeseen tämän avioliiton perusteella, lakkautettua leskeneläkettä aletaan hakemuksesta maksaa uudelleen. Eläkkeen uudelleen maksaminen ei koske edunjättäjän entistä puolisoa.

Oikeus lapseneläkkeeseen lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai jos hänet annetaan otollapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän puolisolle.

96 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Leskelle, jonka leskeneläke 95 §:n 1 momentin mukaan lakkautetaan, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii 7 luvun mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavasta eläke-erästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

97 §

Perhe-eläkkeen uudelleen laskeminen

Perhe-eläkkeen määrä lasketaan uudelleen, kun leski tai lapsi lakkaa olemasta edunsaajana, edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 86 §:n 3 momentissa tarkoitettu tavalla täysorpo. Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken

tarkistetaan muutosta seuraavan kalenterikauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen suorittaminen on joltakin edunsaajalta keskeytettävä tai perhe-eläkettä on joltakin edunsaajalta vähennettävä, keskeyttäminen tai vähentäminen kohdistuu hänen osansa perhe-eläkkeestä.

6 luku

Eläkkeen hakeminen ja ennakkopäätökset

98 §

Eläkkeen hakeminen

Eläkettä on haettava kunnalliselta eläkelaitokselta vahvistetun kaavan mukaisella lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkelaitoksen määräämä selvitys.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut kunnalliselle eläkelaitokselle, jollekin työeläkelaisissa mainitulle eläketurvasta huolehtivalle viranomaiselle tai eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle tai Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle.

Jos eläkkeensaaja iän, vamman tai muun syyn takia ei pysty hakemaan eläkettä tai muuten hoitamaan eläkettä koskevia asioitaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, voi eläkelaitoksen hyväksymä asianosaisen lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä, asianosaisen puolesta käyttää puhevaltaa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

99 §

Selvitys terveydentilasta

Haettaessa työkyvyttömyyseläkettä kunnalliselle eläkelaitokselle on toimitettava sen vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella hakijan terveydentilasta laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Eläkelaitos voi hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen. Jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai jos siihen on

muu erityinen syy, eläkelaitos voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen eläkelaitoksen määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämiseksi eläkelaitoksen nimeämän lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetun ammattihenkilön luona tai eläkelaitoksen osoittamassa potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa terveydenhuollon toimintayksikössä. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset, joihin luetaan myös kohtuulliset matkakustannukset ja kohtuullinen matkapäiväraha toiselle paikakunnalle määräyksen mukaan tehdystä matkasta. Jos hakija tai saaja ilman hyväksyttävää syytä jättää edellä tarkoitetun määräyksen noudattamatta, hakemuksen käsittely voidaan määrätä raukeamaan.

100 §

Päätöksenteko ja päätöksen tiedoksiantaminen

Eläkehakemus on ratkaistava viivytyksettä sen jälkeen, kun tarpeelliset selvitykset on saatu.

Päätös on lähetettävä hakijalle postitse hänen ilmoittamallaan osoitteella tai annettava hänelle todisteellisesti tiedoksi.

101 §

Ennakkopäätös eläkeoikeudesta

Kunnallinen eläkelaitos voi antaa ennakkopäätöksen siitä:

1) onko hakija tämän lain alaisessa virka- tai työsuhteessa tai onko hän tiettynä ajanjaksona ollut sellaisessa virka- tai työsuhteessa;

2) mikä on työntekijän vanhuuseläkeikä; sekä

3) onko jokin virasta tai työstä maksettava palkkalaji eläkkeeseen oikeuttavaa palkkaa.

Ennakkopäätöstä on noudatettava annettaessa eläkepäätös ennakkopäätöstä hakeneelle henkilölle edellyttäen, että eläke myönnetään niiden säännösten nojalla, joihin ennakkopäätös

perustuu. Ennakkopäätöksestä saadaan poiketa eläkkeenhakijan eduksi.

Työntekijän hakemuksesta eläkelaitoksen on annettava päätös siitä, onko palvelussuhteeseen sovellettava 65 §:ää ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä palvelussuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus.

102 §

Ennakkopäätös yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja osatyökyvyttömyyseläkkeestä

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän:

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset; tai

2) osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai jäsenyhteisön ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

7 luku

Viimeinen eläkelaitos

103 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

Jos työntekijä on ollut sekä tämän lain että valtion eläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2, tai 10—13 kohdassa mainitun lain (*yksityisten alojen eläkelait*) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa, kunnallinen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena:

1) antaa omasta päätöksestään sekä valtion eläkelain ja yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien eläkelaitosten päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty valtion eläkelain mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa valtiokonttorissa tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitetut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

104 §

Tulevan ajan eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luettava tuleva aika tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin viimeisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen estämättä, mitä 103 §:ssä säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä tämän lain että valtion eläkelain tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 103 §:ssä säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

105 §

Neuvotteluvelvollisuus

Jos kunnallinen eläkelaitos tässä luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 24 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tai kysymys on oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitetun yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän kolminkertaisena, kunnalli-

sen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydetävä yksityisten alojen eläkelaitokselta arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos kunnallinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta mitä 103 §:n 1 momentissa säädetään.

106 §

Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupuolenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 103—105 §:ssä säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

107 §

Tarkemmat säännökset viimeisestä eläkelaitoksesta

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarkemmin viimeisestä eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä tilanteissa, joissa 103, 104 ja 106 §:n mukaan useampi eläkelaitos voisi toimia viimeisenä eläkelaitoksena.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän luvun ja 1 momentin nojalla annettun sisäasiainministeriön asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

8 luku

Eläkkeen maksaminen

108 §

Eläkkeen maksaminen

Tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jolle se on myönnetty, jollei laissa säädetä toisin. Eläkkeen maksamisesta sille, jolla on edunvalvoja, on soveltuvin osin voimassa, mitä holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään. Alle 15-vuotiaan eläke maksetaan kuitenkin hänen edunvalvojalleen.

Eläke maksetaan kuukausittain kunnallisen eläkelaitoksen päättämänä aikana eläkkeensaajan ilmoittaman tai erityisestä syystä eläkelaitoksen määräämän rahalaitoksen välityksellä.

Eläkkeen hakijalle, jonka asian ratkaisu viivästyy hänestä riippumattomista syistä, voidaan pyynnöstä maksaa ennakkoa. Ennakon maksamisen ehdoksi voidaan määrätä, että hakijan on siirrettävä oikeutensa hänelle mahdollisesti tuleviin suorituksiin ennakkoa vastaavalta osalta eläkelaitokselle.

109 §

Muun kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Vanhuuseläkkeen, osa-aikaeläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen ja työttömyyseläkkeen maksaminen alkaa seuraavan kalenterikuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai 102 §:ssä tarkoitetun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on saanut 36 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimaviranomaisen todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahatodistuksen antamisesta, työttömyyseläke alkaa työvoimaviranomaisen todistuksen antamista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

110 §

Takautuva maksaminen ja eläkesaatavan vanhentuminen

Vanhuus- tai perhe-eläkettä ei ilman pätevää syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen hakemuksen tekemistä eikä työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen hakemuksen tekemistä. Yksilöllinen varhaiseläke voidaan poikkeuksellisesta syystä maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Eläkkeensaaja menettää oikeutensa eläkerään, jota ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana se on erääntynyt maksettavaksi.

111 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan, jollei 112 §:ssä toisin säädetä, työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

112 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä maksetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi seuraa sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan eli 150 ensimmäisen suorituspäivän ja tämän jälkeisten, sanotussa pykälässä tarkemmin säädettyjen viiden tai neljän täyden kalenterikuukauden jälkeen.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä maksetaan työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin 1 momentin mukaista päivärahaa on maksettu 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä.

Edellä 2 momentissa mainitussa tilanteessa täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen

edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan maksaminen lakkaa ensisijaisuusajana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työeläkelain mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle maksetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa vastaava ulkomainen etuus otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrittäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslain mukaiseen enimmäissuoritus-aikaan saakka.

113 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi

Jos osatyökyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu niin, että hänellä on oikeus täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden eläkkeen maksamiseen sovelletaan 112 §:n säännöksiä. Työkyvyttömyyden jatkuessa työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tällöin osatyökyvyttömyyseläkkeenä täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

114 §

Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen hakemuksen tekemistä.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta siltä ajalta, jolta eläkkeensaaja on saanut työeläkelain tai kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

115 §

Kertasuoritus

Kunnallinen eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena vanhuuseläkkeen ja sellaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen, johon ei ole liitetty tulevaa aikaa, jos eläkkeen määrä ennen 76 §:n mukaista yhteensovitusta on pienempi kuin 0,84 euroa kuukaudessa. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena 0,84 euroa pienemmän perhe-eläkkeen ja Suomesta lapselle maksettavan eläkkeen, joka maksetaan lapselle sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) n:o 1408/71 perusteella niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden palvelussuhteiden perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos kuntoutustuki on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrääjän jälkeen jatkuu.

Jos työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, siihen ei sovelleta, mitä 112 ja 113 §:ssä, 114 §:n 2 momentissa sekä 125 §:ssä säädetään.

Mitä 1—3 momentissa säädetään eläkkeen kertasuorituksesta, sovelletaan 7 luvussa tarkoitettuun viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistel-

mään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärään kuukaudessa.

116 §

Maksamisen muutos

Eläkkeen maksaminen keskeytetään tai maksettavaa määrää alennetaan tai korotetaan sen kalenterikuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä kuukautta, jonka aikana keskeyttämisen tai alentamisen tai korottamisen peruste on ilmaantunut.

117 §

Vanhuuseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Jos eläkkeensaajalle on myönnetty 12 §:n nojalla vanhuuseläke valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (757/1986) voimaantulosäännöksen 3 momentin nojalla ja jos tämän valtion eläkkeen maksaminen keskeytetään valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (1345/1990) mukaisesti, keskeytetään samaksi ajaksi myös tämän lain nojalla myönnetyn eläkkeen maksaminen. Samoin keskeytetään tällaisen eläkkeen maksaminen, jos työntekijä ennen tämän lain mukaisen vanhuuseläkeään saavuttamista tulee eläkelaitoksen jäsenyhteisön päätoimiseen palvelussuhteeseen, sanotun palvelun ajaksi.

118 §

Eläkkeen maksamatta jättäminen

Eläke voidaan kokonaan tai osaksi jättää maksamatta ajalta, jona eläkkeensaaja on suorittamassa vankeusrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta taikka on vaarallisten rikostenuusijain eristämisestä annetun lain (317/1953) 1 §:ssä tarkoitettussa pakkolaitoksessa. Jos eläkettä siltä ajalta maksetaan, se voidaan kunnan sosiaalihuoltoon kuuluvia tehtäviä hoitavan toimielimen esityksestä maksaa eläkkeensaajan omaisille tai kunnan sosiaalihuoltoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle toimielimelle käytettäväksi eläkkeen-

saajan ja hänen huollettavinaan olevien niiden omaisten huoltoon, joista hän lain mukaan on velvollinen pitämään huolta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti myös maksettavaan eläkkeeseen sellaiselta ajalta, jona eläkkeensaaja on päihdehuoltolaissa (41/1986) tarkoitettussa hoidossa.

119 §

Eläkkeen maksamisen päätyminen

Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana eläkkeensaaja on kuollut tai hänen oikeutensa eläkkeen saamiseen on lakannut.

120 §

Liikaa maksetun eläkkeen takaisinperintä

Jos eläkkeensaaja taikka edunsaaja on saanut tämän lain mukaista eläkettä enemmän kuin mihin hänellä on ollut oikeus, aiheettomasti maksettu eläke on perittävä takaisin.

Aiheettomasti maksettu eläke voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja eläkkeen maksamisen ei ole katsottava johtuneen eläkkeensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisinperittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu eläke saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Kulloinkin maksettavasta eläke-erästä ei saa eläkkeensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää sen jälkeen, kun eläke-erästä on ennakoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla lähdevero.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun kunnallinen eläkelaitos on 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaisia eläkkeitä aiheettomasti. Siltä osin kuin kunnalli-

nen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti valtion eläkelain tai yksityisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä tai etuutta, takaisinperinnästä päättää asianomainen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Kunnallinen eläkelaitos antaa kuitenkin takaisinperittävistä eläkkeistä tai etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän. Jos kunnallinen eläkelaitos perii takaisinperittävän määrän 3 momentin mukaisesti kuittaamalla, siinä tarkoitettuna eläke-eränä pidetään kunnallisen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

121 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, kunnallisen eläkelaitoksen on maksettava eläke viivästysajalta korotettuna. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle taikka Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka kunnallinen eläkelaitos 7 luvun nojalla viimeisenä eläkelaitoksena maksaa.

Eläkkeen korotus vuotta kohden laskettuna on korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukainen.

122 §

Viivästyskorotuksen laskeminen

Eläkehakemuksen käsittelyä varten on kolmen kuukauden käsittelyaika, jolta ei lasketa korotusta. Tämä käsittelyaika lasketaan sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana eläkkeensaaja on esittänyt kunnalliselle eläkelaitokselle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen, joka häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuus hankkia selvitys. Mainitun käsittelyajan jälkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä.

Saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläke-erälle korotus lasketaan eräpäivästä.

Jos eläkelaitoksen antamaan päätökseen on haettu muutosta, voi muutoksenhakuelin määrätä, että korotus lasketaan myöhemmästä ajankohdasta. Edellytyksenä on, että eläkelaitos osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen eläkkeensaajan olosuhteissa.

123 §

Viivästyskorotuksen maksamisvelvollisuuden rajoitukset

Jos eläkettä ei voida maksaa oikeassa ajassa eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, kunnallinen eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona esteen lakkaaminen on tullut eläkelaitoksen tietoon. Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen, yleisen liikenteen, maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen ylivoimaisen esteen johdosta, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaiselta viivästysajalta.

Eläkkeen korotusta ei makseta, jos se on pienempi kuin 2,52 euroa. Rahamäärä vastaa vuoden 1984 indeksilukua 1006.

124 §

Eläkkeen ja kuntoutusrahan maksaminen työnantajalle

Jos kunnallinen eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutusrahan ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke tai kuntoutusraha maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle, kuitenkin enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 125 §:n 1 momentin perusteella suoritettava sairausvakuutusrahastolle eikä eläkettä tai kuntoutusrahaa makseta työnantajalle myöskään silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen sai-

rausajalta maksamastaan palkasta muun lain nojalla. Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus ja työnantaja on maksanut tai maksaa työntekijälle samalta ajalta palkkaa, menetellään työkyvyttömyyseläkkeen ja siihen liittyvän kuntoutuskorotuksen maksamisessa samoin kuin edellä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta säädetään.

125 §

Eläkkeen maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 112 §:n 1 momentin mukaisesti samalta ajalta, jolta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, eläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Samoin menetellään, jos yksilöllinen varhaiseläke myönnetään takautuvasti.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 112 §:n 2 momentin mukaisesti tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä ja samalta ajalta on maksettu päivärahaa sairausvakuutuslain mukaan, maksetaan eläkettä vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun päivärahan määrän.

126 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle

Jos eläkkeensaaja on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa taikka julkisesta työvoimapaikasta annetun lain mukaista ansiotukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, kunnallisen eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan,

työmarkkinatuen, koulutustuen tai ansiotuen määrää.

Jos eläkkeensaaja on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos eläkkeensaaja on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta kunnallinen eläkelaitos 162 §:n mukaisesti oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän.

Jos eläkkeensaaja on saanut opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa, aikuisopintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti muuta kuin osatyökyvyttömyyseläkettä, eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun opintotuen määrää.

127 §

Eläkkeen maksaminen sosiaalihuollon toimielimelle

Jos eläkkeensaaja on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua ennakkoa, takautuvasti myönnettävä eläke tai osa siitä maksetaan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun toimielimen hakemuksesta sille jo annetun toimeentulotuen korvaamiseksi.

Jos kunta on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, kunnallisen eläkelaitoksen on kunnan vaatimuksesta maksettava hänelle tuleva eläke laitoshoidon tai -huollon taikka perhehoidon ajalta käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain (734/1992) 14 §:n mukaisesti.

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksamista eläkkeensaajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, eläkelaitos voi eläkkeensaajan suostumuksella päättää, että eläke maksetaan saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi eläkkeensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka eläkkeestä eläkkeensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Näin maksettua eläkettä ei saa vastoin eläkkeensaajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin annettavaan huoltoon sen kuukauden aikana, jolta eläke on suoritettu. Jos eläkkeensaaja on 2 momentissa tarkoitettussa hoidossa tai huollossa, tulee eläke käyttää 2 momentin mukaisesti. Esityksen eläkkeen maksamisesta voi tehdä eläkkeensaaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa, henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii, tai kunnan asianomainen monijäseninen toimielin.

128 §

Takautumisvaatimuksen esittämis aika

Eläke maksetaan 124 ja 126 §:ssä tarkoitettulla tavalla työnantajalle, työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle, 127 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle tai kunnalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että ilmoitus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

129 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen

Tämän lain mukaista eläkettä ei saa siirtää ilman eläkelaitoksen suostumusta toiselle. Sopimus, joka tarkoittaa eläkkeen panttaamista, on mitätön.

130 §

*Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitok-
selta*

Jos eläkkeensaajalla on oikeus saada tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, sotilasvammalain säännöksiin perustuvaa elinkorkoa tai liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta taikka tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla ansionmenetykskorvausta ja jos kunnallinen eläkelaitos maksaa myöntämänsä eläkkeen täysimääräisenä ennen kuin päivärahan, tapaturmaeläkkeen, elinkoron, korvauksen tai ansionmenetykskorvauksen määrää on lopullisesti ratkaistu, eläkkeensaajan oikeus mainittuihin etuuksiin siirtyy eläkelaitokselle sen maksamasta eläkkeestä päivärahan, tapaturmaeläkkeen, elinkoron, korvauksen tai ansionmenetykskorvauksen johdosta vähennettävää määrää vastaavalta osalta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan tapaturmavakuutuslain mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

9 luku

Eläketurvan rahoitus

131 §

Jäsenyhteisöjen maksuosuudet

Kunnallisen eläkelaitoksen menot jaetaan jokaiselta varainhoitovuodelta jäsenyhteisöjen vastattaviksi. Eläkelaitoksen valtuuskunnan päättämä osuus kustannuksista jaetaan jäsenyhteisöjen tämän lain soveltamisalaan kuuluville henkilöille maksamien palkkojen, palkkioiden ja

ansionmenetyksen korvausten sekä muiden valtuuskunnan edellä lueteltuihin rinnastamien ansioiden yhteismäärien suhteessa. Ennen jakoa edellä tarkoitetut ansiot kerrotaan valtuuskunnan vahvistamalla kertoimella, jonka suuruus riippuu tämän lain soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden eläketurvan sisällöstä sekä valtuuskunnan harkinnan mukaan muistakin eläkevas-
tuisiin vaikuttavista tekijöistä. Valtuuskunta voi myös päättää jakaa osan kustannuksista jäsenyhteisöjen palveluksen perusteella varainhoitovuonna maksettujen tämän lain mukaisten eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärien suhteessa.

Jäsenyhteisö on lisäksi velvollinen maksamaan eläkelaitokselle valtuuskunnan vahvistamien perusteiden mukaan määrättyt eri eläkeläisten omavastuuosuudet.

Jäsenyhteisöltä voidaan varainhoitovuonna periä ennakkoja niiden maksuosuuksista.

Eläkelaitoksen valtuuskunta antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen maksujen suorittamisen perusteista.

132 §

Valvontamaksu ja lisäturvan maksuosuudet

Edellä 131 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin menoihin kuuluviksi luetaan myös vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) 1 §:n 1 momentin nojalla määrätty valvontamaksu.

Niiden työntekijöiden palkkasummista, joille on järjestetty 8 §:ssä tarkoitettu lisäeläketurva, jäsenyhteisö on velvollinen maksamaan maksuosuudet niiden perusteiden mukaan, jotka kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunta vahvistaa.

133 §

Palkansaajien eläkemaksu

Tämän lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työntekijät ja luottamushenkilöt ovat velvollisia suorittamaan eläkemaksun.

Eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 131 §:n 1 momentissa tarkoitetuista ansioista.

Jäsenyhteisö on velvollinen pidättämään 1 ja 2 momentissa tarkoitetun maksun ja tilittämään sen kunnalliselle eläkelaitokselle. Maksu on osa jäsenyhteisön ennakkomaksua.

Eläkelaitoksen valtuuskunta antaa tarkemmat määräykset 1—3 momentissa tarkoitetun maksun suorittamistavasta.

134 §

Maksun perintä

Kunnallisen eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä maksu sekä sille maksun viivästymisen ajalta laskettu korkolain 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman eri tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

135 §

Eläkevastuurahasto

Edellä 131 §:ssä tarkoitettuihin menoihin kuuluviksi luetaan myös siirrot eläkemenojen tasoittamiseksi perustettuun eläkevastuurahastoon sen mukaan kuin kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunta erikseen päättää.

Eläkevastuurahaston varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta. Varojen sijoittamisesta päättää kunnallisen eläkelaitoksen hallitus, joka voi eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätyllä tavalla siirtää päätösvaltaansa eläkelaitoksen toimistolle.

136 §

Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset

Jos kunnallinen eläkelaitos on 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimissaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien tai

valtion eläkelain taikka valtion perhe-eläkelain (774/1968) mukaista eläkettä, se perii nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä myös ennakkoa. Eläkekustannukset peritään siten kuin eläketurvakeskus, valtiokonttori ja kunnallinen eläkelaitos asiasta erikseen tarkemmin sopivat.

Jos 103 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut tämän lain mukaista eläkettä, nämä eläkekustannukset korkoineen korvataan sille siten kuin 1 momentissa säädetään.

10 luku

Hallinto

137 §

Kunnallinen eläkelaitos

Kunnallinen eläkelaitos on sisäasiainministeriön valvonnan alainen. Eläkelaitoksen rahoitus toiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa valvoo kuitenkin Vakuutusvalvontavirasto, joka on velvollinen antamaan suorittamastaan valvonnasta kertomuksen sisäasiainministeriölle.

Eläkelaitoksen luottamushenkilöt toimivat tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissään virkavastuulla.

138 §

Valtuuskunta

Kunnallisen eläkelaitoksen päätösvaltaa käyttää eläkelaitoksen valtuuskunta, jollei se tämän lain mukaan kuulu tai sitä ei ole eläkelaitoksen ohjesäännön nojalla siinä määrätyissä asioissa siirretty eläkelaitoksen muulle toimielimelle.

Valtuuskunnassa on vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen, jotka kaikki sisäasiainministeriö määrää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä määrätään kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdot-

tamista henkilöistä. Muut jäsenet ja varajäsenet määrätään Suomen Kuntaliitto ry:n ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat ja kuntayhtymät ja maan eri osat saavat valtuuskunnassa tasapuolisen edustuksen. Näitä jäseniä ja varajäseniä määrättäessä noudatetaan muutenkin suhteellisuusperiaatetta mahdollisuuksien mukaan.

139 §

Hallitus

Kunnallisen eläkelaitoksen hallintoa hoitaa eläkelaitoksen hallitus, jonka valtuuskunta valitsee neljäksi vuodeksi, kuitenkin siten, että toimikausi kestää seuraavaan vaaliin.

Hallituksessa on vähintään kuusi varsinaista jäsentä ja heille valittavat varajäsenet sekä kuusi lisäjäsentä, jotka ottavat osaa eläkettä koskevien asioiden käsittelemiseen siten kuin eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätään. Lisäjäsenistä kolme valitaan kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muista lisäjäsenistä yhden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut ja perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen, yhden perehtynyt vakuutustoimintaan ja yhden lääkäri. Jokaiselle lisäjäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä edellä säädetään lisäjäsenistä.

Hallituksessa on yksi tai useampi jaosto, joka ratkaisee eläkettä koskevat asiat, sikäli kuin niistä ei ole eläkelaitoksen ohjesäännössä pidätetty hallitukselle tai uskottu eläkelaitoksen toimihenkilön ratkaistavaksi.

140 §

Toimisto

Hallituksen apuna on kunnallisen eläkelaitoksen toimisto. Toimiston viranhaltijoihin sovelletaan kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia (304/2003).

141 §

Eläkeasiamies

Kunnallisessa eläkelaitoksessa on eläkeasiamies, jolla on oikeus seurata eläkettä koskevien asioiden käsittelyä laitoksessa.

142 §

Varhaiseläkelautakunta

Kunnallisessa eläkelaitoksessa on varhaiseläkejärjestelmän ohjausta ja seuranta varten varhaiseläkelautakunta, jonka nimittää sisäasiainministeriö. Varhaiseläkelautakunnasta annetaan tarkemmat määräykset eläkelaitoksen ohjesäännössä.

143 §

Sijoitusneuvottelukunta

Kunnallisessa eläkelaitoksessa on sijoitusneuvottelukunta, jonka tehtävänä on vuosittain hyväksyä sijoitustoiminnan yleissuunnitelma ja seurata sen toteutumista.

Eläkelaitoksen hallitus kutsuu toimikaudekseen sijoitusneuvottelukuntaan kymmenen jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen. Jäsenistä kahden tulee edustaa valtiovarainministeriötä, yhden sisäasiainministeriötä, yhden kauppa- ja teollisuusministeriötä sekä kahden kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettuja pääsopijajärjestöjä.

11 luku

Tietojen antaminen ja saaminen

144 §

Eläkelaitoksen oikeus saada tietoja

Kunnallisella eläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus

salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovelletaan, sekä yksityiseltä työnantajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämistä ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa taikka Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

2) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettulta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä sosiaalipalvelujen tuottajalta ja hoitolaitokselta pyynnöstä lausunto ja muut välttämättömät tiedot eläkkeenhakijan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvyttä, jollei hakija itse toimita edellä mainittuja tietoja.

Eläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada 1 momentissa mainitut tiedot maksutta. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettulla ammattihenkilöllä on kuitenkin oikeus saada 1 momentin 2 kohdassa säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamastaan lausunnosta kohtuullinen palkkio.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Eläkkeenhakijan on annettava kunnalliselle eläkelaitokselle eläkeasian käsittelemistä ja ratkaisemista varten tarvittavat tiedot.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä sekä yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja ryhtymisestään ansiotyöhön.

Työttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

1) oleskelustaan ulkomailla tai muusta vastaavasta syystä, jonka johdosta hän ei voi ottaa vastaan työtä;

2) ryhtymisestään ansiotyöhön, josta saatava ansio on vähintään 37 §:n 2 kohdassa mainitun rahamäärän suuruinen; sekä

3) kieltäytymisestään vastaanottamasta työvoimaviranomaisen hänelle osoittamaa työeläkelain alaista vähintään kuukauden jatkuvaa työtä.

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

1) työaikajärjestelyjen muutoksesta, jos sillä on vaikutusta hänen ansioihinsa;

2) muista kuin yleisistä palkankorotuksista;

3) virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan päättymisestä tai uuden alkamisesta;

4) yli kuuden viikon yhdenjaksoisesta työstä poissaolosta;

5) muutoksista yrittäjätoiminnassa; sekä

6) uuden työeläkkeen alkamisesta.

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle solmimastaan avioliitosta. Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan ottop lapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän puolisolle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan ottop lapseksi ottamisesta eläkelaitokselle.

Eläkkeensaajan 2—5 momentissa tarkoitettua ilmoittamisvelvollisuudesta riippumatta eläkelaitos voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen 2—5 momentissa mainituista sekä muista vastaavista eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia. Jollei eläkkeensaaja ole toimittanut edellä tarkoitettuja eläkelaitoksen vaatimia selvityksiä eläkelaitoksen määräämässä kohtuullisessa ajassa, asia voidaan ratkaista käytettävissä olevilla tiedoilla.

146 §

Jäsenyhteisöjen ilmoitusvelvollisuus

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisö on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle sen määräämällä tavalla vähintään neljännesvuositain tämän lain piiriin kuuluvien henkilöiden nimet, henkilötunnukset, virka- ja työsuhteiden ja 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimeksiantosopimusten ja sopimusten sekä luottamustoimien alkamis- ja päättymispäivät, palkka- ja palkkiotiedot sekä palvelusaikoja ja keskeytyksiä koskevat tiedot. Lisäksi jäsenyhteisö on velvollinen antamaan eläkelaitokselle palkka- ja palkkiotiedot kalenterivuoden päättyessä jatkuvista edellä mainituista palvelussuhteista sekä muut henkilöiden eläkeoikeuteen ja jäsenyhteisöjen maksuvelvollisuuteen liittyvät tiedot. Jos jäsenyhteisö jättää ilmoittamatta eläkelaitokselle edellä tarkoitetut tiedot tai ilmoittaa ne myöhemmin kuin eläkelaitoksen 5 momentin perusteella antamissa määräyksissä edellytetään, voidaan 131 §:n mukainen maksuosuus määrätä suoritettavaksi kohtuullisesti korotettuna, kuitenkin enintään kaksinkertaisena.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, jäsenyhteisö on velvollinen pyydettäessä antamaan eläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle kaikki sellaiset työntekijän ja luottamushenkilön työskentelyä ja työolosuhteita koskevat ja muut vastaavat jäsenyhteisöltä saatavissa olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämiseksi ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

Pyydettäessä jäsenyhteisöltä eläkkeenhakijan eläke- tai kuntoutusasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja jäsenyhteisölle saadaan ilman henkilön suostumusta ilmoittaa vain ne häntä koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä mainittujen asioiden päätöksenteossa tarvittavien tietojen yksilöimiseksi.

Eläkelaitoksella on oikeus tarkastaa jäsenyhteisön asiakirjoista 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuus.

Eläkelaitos pitää rekisteriä tämän lain piiriin kuuluvien henkilöiden eläkeoikeuteen vaikuttavista tämän pykälän ja 144 §:n perusteella saamistaan tiedoista. Eläkelaitoksella on oikeus antaa määräyksiä jäsenyhteisölle siitä, milloin ja missä muodossa tiedot ilmoitetaan eläkelaitokselle.

147 §

Tietojen antaminen jäsenyhteisöille

Kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa jäsenyhteisön kirjanpitoa ja tämän lain nojalla myönnettyistä etuuksista aiheutuvien 131 §:n mukaisten maksuosuuksien määrittämistä varten tiedot eläkkeensaajalle myönnetystä tämän lain mukaisesta etuudesta ja sen määrästä sekä edellä mainittua tarkoitusta varten myös muut välttämättömät tiedot sille jäsenyhteisölle, jonka palveluksessa etuuden saanut on tai jonka palvelussuhteen perusteella jäsenyhteisön maksuosuudet määräytyvät. Eläkelaitoksella on myös oikeus ilmoittaa sille jäsenyhteisölle, jonka palveluksesta henkilö siirtyy eläkkeelle, myönnetyn eläkkeen laji ja alkamis- ja päättämisaikakohta jäsenyhteisön virka- tai työsuhteiden päättämistä varten.

148 §

Eläkelaitoksen oikeus antaa tietoja

Kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielmelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) tämän lain 144 ja 146 §:n nojalla saamansa tiedot eläketurvakeskukselle ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2, 4, 5 ja 7—13 kohdassa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille, joilla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella työnantajalta, 144 §:ssä mainitulta taholta tai eläketurvakeskukselta;

3) eläketurvakeskukselta ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2, 4, 5 ja 7—13 kohdassa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta saadut eläkettä, eläkeoikeutta tai vakuuttamista koskevat tiedot Kansaneläkelaitokselle tai muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella;

4) ministeriöille, verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle ja yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaa sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista, tiedot työnantajasta ja muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatoimintaa varten, sekä poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteen esittämistä varten; tässä kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa terveydentilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon tarpeen perusteita, ei kuitenkaan saa luovuttaa;

5) verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavaltuutuksen täyttämiseksi silloin, kun on aiheutta epäillä, että jäsenyhteisö ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan;

6) työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen korvaustoimintaa henkivakuutus- ja tapaturmavakuutusyhtiöiden valtuuttamana hoitavalle työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille ja maatalousyrittäjien eläkelaitokselle tämän lain mukaisessa virka- tai työsuhteessa olleiden, alle 65-vuotiaina kuolleiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden nimet, henkilötunnukset, kuolinpäivät ja virka- ja työsuhteisiin liittyvät tiedot, heidän edunsaajiensa nimet ja henkilötunnukset sekä muut vastaavanlaiset tiedot, joita tarvitaan ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumman myöntämisedellytysten täyttymistä ratkaistaessa sekä vastaavat tiedot valtiokonttorille ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen käsittelemiseksi;

7) jäsenyhteisön järjestämän 9 §:ssä tarkoitetun vapaamuotoisen eläkevakuutuksen taikka yksityisen työnantajan järjestämän muun kuin työntekijäin eläkelain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot lisäeläketurvaa hoitavalle henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle;

8) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle uuden vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopimista varten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot, jos lisäeläketurva jäsenyhteisön tai yksityisen työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvala; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä eläkelaitokselle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella; sekä

9) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittämistä varten tiedot työntekijöiden ja luottamushenkilöiden virka- ja työsuhteista, luottamustoimista, 3 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiantosopimuksista ja sopimuksista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määriin vaikuttavista tekijöistä sekä lisäeläketurvan lopullisen sisälön määrittämistä varten työntekijöiden ja

luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot; yksilöityjen henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville henkilöille on vakuutus-sopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei henkilö nimenomaisesti ole kieltäytynyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietojaan.

Kunnallisen eläkelaitoksen on 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen antamisen toteuttamiseksi sovittava eläketurvakeskuksen ja asianomaisten eläkelaitosten kanssa siitä, mitä edellä tarkoitetuista tiedoista voidaan luovuttaa edelleen ja kenelle niitä voidaan edelleen luovuttaa.

Kunnallisen eläkelaitoksen on ennen tietojen luovuttamista tämän pykälän nojalla eteenpäin varmistettava, että tietojen saajalla on lain mukaan oikeus saada luovutettavat tiedot niiden alkuperäiseltä luovuttajalta. Kunnallinen eläkelaitos on vastuussa siitä, että luovutettavien tietojen sisältö vastaa niitä tietoja, jotka se sai alkuperäiseltä luovuttajalta.

149 §

Tekninen käyttöyhteys

Kunnallisella eläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus avata tekninen käyttöyhteys:

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtävien-
sä toimeenpanoa varten;

2) 148 §:n 1 momentin 1—3 ja 6 kohdassa säädetylle viranomaiselle tai toimielimelle mainituissa kohdissa tarkoitettujen tietojen antamista varten;

3) tuloverolain (1535/1992) 96 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoista eläkevakuutusta harjoittavalle vakuutusyhtiölle rekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun perusteella verotuksessa tehtävän vähennyksen selvittämiseksi;

4) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle 148 §:n 1 momentin 7—9 kohdassa tarkoitettujen tietojen antamista varten.

Eläkelaitoksella on lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys jäsenyhteisölleen 146 §:ssä tarkoitettun tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi. Eläkelaitoksella on oikeus avata tekninen käyttöyhteys myös eläketurvakeskukselle ja muille eläkelaitoksille tietojen antamista varten henkilölle itselleen hänen tämän lain mukaisesta eläketurvasta.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata 148 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen antamista varten vain, jos tästä on 148 §:n 2 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Jos kuitenkin on kysymys 1 momentin 3 kohdan nojalla avatusta teknisestä käyttöyhteydestä, sen avulla saa hakea salassa pidettäviä henkilötietoja vain asianomaisen henkilön suostumuksella.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

150 §

Tieto vajaavaltaiselle myönnetystä taloudellisesta tuesta

Jos kunnallinen eläkelaitos suorittaa vajaavaltaiselle 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua taloudellista tukea, eläkelaitoksen tulee viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä ilmoittaa siitä sille holhousviranomaiselle, jonka

toimialueella vajaavaltaisella on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

151 §

Velvollisuus ilmoittaa eläkkeenhakijalle tietojen luovuttamisesta

Kunnallisen eläkelaitoksen on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen sopivin tavoin tiedot siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

152 §

Tieto kuntoutuksesta Kansaneläkelaitokselle

Kunnallisen eläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava 17 §:ssä tarkoitettua kuntoutustoimenpiteestään ja kuntoutusrahapäätöksestä Kansaneläkelaitokselle.

12 luku

Muutoksenhaku

153 §

Muutoksen hakeminen

Kunnallisen eläkelaitoksen päätökseen eläkettä koskevassa asiassa haetaan muutosta valittamalla kuntien eläkelautakuntaan. Eläkelautakunta toimii eläkelaitoksen yhteydessä.

Eläkelautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla vakuutus oikeuteen. Vakuutus oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Kunnallisen eläkelaitoksen 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin tässä luvussa säädetään. Silloin kun kunnallisen eläkelaitoksen päätös sisältyy muun eläkelaitoksen 103 §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin valtion eläkelaisissa tai yksityisten alojen

eläkelaisissa säädetään. Tällöin valtiokonttorin tai yksityisten alojen eläkelaitoksen on siltä osin kuin valitus koskee tämän lain mukaista eläketurvaa pyydyttävä valituksesta kunnallisen eläkelaitoksen lausunto. Lausuntoa ei pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

154 §

Kuntien eläkelautakunta

Kuntien eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 10 muuta jäsentä. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja perehtyneisyys virkamies- ja työoikeuteen.

Eläkelautakunnan jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja kahden perehtynyt vakuustustoimintaan. Muista jäsenistä kolme on määrättävä Suomen Kuntaliitto ry:n ja kolme kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä jäsenestä säädetään.

Eläkelautakunta voi toimia jaostoihin jakaantuneena. Jaoston jäsenistä enintään puolet voidaan nimetä Suomen Kuntaliitto ry:n ja 2 momentissa tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä.

155 §

Kuntien eläkelautakunnan asettaminen, järjestysmuoto, esittelijät sekä asian käsittely

Sisäasiainministeriö määrää kuntien eläkelautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Heidän paikkansa vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään. Ministeriö vahvistaa myös eläkelaitoksen valtuuskunnan esityksestä heidän palkkionsa.

Sisäasiainministeriö vahvistaa eläkelaitoksen valtuuskunnan esityksestä eläkelautakunnan työjärjestyksen, jossa annetaan tarkemmat mää-

räykset eläkelautakunnan järjestysmuodosta ja toiminnasta.

Eläkelautakunnalla on esittelijät, joiden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Heidät ottaa eläkelautakunta, joka myös päättää heidän palkkioistaan.

Asian käsittelyssä kuntien eläkelautakunnassa sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996), jollei erikseen toisin säädetä. Eläkelautakunnassa toimitetaan tarvittaessa asian selvittämiseksi suullinen käsittely siten kuin hallintolainkäyttölain 37 §:ssä säädetään. Suulliseen käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia (945/1984). Suullinen käsittely on toimitettava suljetuin ovin asioissa, joissa on säädetty salassapitovelvollisuus tai jotka eläkelautakunta määrää käsiteltäväksi suljetuin ovin sillä perusteella, että julkisesta käsittelystä koituisi asianosaiselle erityistä haittaa.

Eläkelautakunnalla on oikeus saada tämän lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi virka-apua poliisi- ja muilta viranomaisilta.

156 §

Valitusoikeus

Eläkepäätöstä koskevassa asiassa valitusoikeus on eläkkeenhakijalla tai -saajalla ja eläkeasiamiehellä.

Kunnallisen eläkelaitoksen päätökseen muus-
sa kuin eläkettä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä eläkelaitoksen kotipaikka on. Valitusoikeus on asianosaisella ja jäsenyhteisöllä. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta myös eläkelaitoksen hallitus.

Tämän lain soveltamispiiriin kuuluva henkilö voi vaatia oikaisua jäsenyhteisön häneltä 133 §:n nojalla perimään eläkemaksuun. Kunnallisen eläkelaitoksen oikaisuvaatimuksesta antamaan päätökseen haetaan muutosta noudattaen soveltuvien osin, mitä 2 momentissa säädetään.

157 §

Valitusaika

Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksi-
saannista. Kunnallisen eläkelaitoksen ja kuntien eläkelautakunnan päätös saadaan antaa tiedoksi asianosaiselle lähettämällä se hänelle postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella varustettuna annettu postin kuljetettavaksi. Eläkeasiamiehen valitusaika luetaan päätöksen tekemisestä.

Kun eläkelaitoksen valtuuskunnan taikka hallituksen tai sen jaoston pöytäkirja on tarkistettu, on 156 §:n 2 momentissa tarkoitetut päätökset pidettävä eläkelaitoksessa yleisesti nähtävinä. Tästä on ilmoitettava etukäteen eläkelaitoksen julkisten kuulutusten ilmoitustaululla. Muutoin noudatetaan soveltuvien osin julkisista kuulutuksista annetun lain (34/1925) säännöksiä. Edellä tarkoitetuista päätöksistä on lisäksi ilmoitettava jäsenyhteisöille virkakirjeellä.

158 §

Valituskielto oikeudesta kuntoutukseen

Päätökseen, joka koskee oikeutta kuntoutukseen, harkinnanvaraiseen kuntoutusrahaan tai kuntoutusavustukseen taikka korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista, ei saa hakea muutosta valittamalla.

159 §

Eläkelaitoksen itseoikaisu

Eläkkeenhakijan tai -saajan ja eläkeasiamiehen on toimitettava 156 §:n 1 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä valitusajassa kunnalliselle eläkelaitokselle.

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 156 ja 157 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa kuntien eläkelautakunnan käsiteltäväksi. Jos valitus koskee eläkelautakunnan päätöstä, valituskirjelmä ja lausunto on samassa ajassa toimitettava vakuutusosoikeuden käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos asia oli jo toimitettu valitusviranomaiselle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta. Eläkeasiamiehen tekemä valitus on aina toimitettava valitusviranomaisen käsiteltäväksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle valitusviranomaiselle viimeistään 60 päivän kuluttua valitusajan päättymisestä.

160 §

Muutoksenhaku päätösyhdistelmään

Kunnallisen eläkelaitoksen 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava kunnalliselle eläkelaitokselle 157 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa. Sen on pyydettävä valituksesta lausunto yksityisten alojen eläkelaitokselta tai valtiokonttorilta siltä osin kuin valitus koskee näiden eläkelaitosten hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään vain, jos kysymyksessä on 105 §:ssä tarkoitettu tilanne.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin, kunnallinen eläkelaitos antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden, oikaistun päätösyhdistelmän.

Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Jos jokin edellä tarkoitetuista eläkelaitoksista ei oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, kunnallisen eläkelaitoksen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja sen johdosta annetut lausunnot 159 §:n 3 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle. Tällöin päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään muutenkin siten kuin 159 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos kunnallinen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menetellään siten kuin 159 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään. Jos kysymyksessä on 105 §:ssä tarkoitettu tilanne ja yksityisten alojen eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, kunnallisen eläkelaitoksen on siirrettävä valitus yksityisten alojen eläkelaitoksen päätöstä koskevalta osin työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan ja valituksen osalta menetellään siten kuin työntekijäin eläkelain 21 ja 21 a §:ssä säädetään.

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään kuntien eläkelautakunnassa tai vakuutusosoikeudessa tai kun on kysymys lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta eläkkeensaajan eduksi taikka kun päätösyhdistelmässä on 163 §:ssä tarkoitettu virhe, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jollei vakuutusosoikeuslaissa (132/2003) toisin säädetä.

161 §

Päätöksen täytäntöönpano

Kunnallisen eläkelaitoksen ja kuntien eläkelautakunnan päätös saadaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevanakin, jollei muutoksen hakeminen täytäntöönpanon vuoksi käy hyödyttömäksi tai valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

Eläkelaitoksen ja eläkelautakunnan lainvoimainen eläkkeen takaisinperintää koskeva päätös

tös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoiman saanut tuomio.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös kunnallisen eläkelaitoksen 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää.

162 §

Lainvoimaisen päätöksen muuttaminen

Jos eläkettä koskeva lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisesti ei ole lain mukainen, vakuutusosoikeus voi kunnallisen eläkelaitoksen esityksestä tai sen hakemuksesta, jota asia koskee, kuultuaan muita asianosaisia, poistaa päätöksen ja ottaa tai määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä mainitun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisena.

Kuntien eläkelautakunta ja vakuutusosoikeus voivat tutkia valitusajan jälkeen saapuneen valituksen, jos muutosta ei ole painavan syyn vuoksi haettu määräajassa.

Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyksen edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös eläkelautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menettellä vastaavasti valitusasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 156 ja 157 §:ssä säädetään.

163 §

Virheen korjaaminen

Jos kunnallisen eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen (*asiavirheen korjaaminen*).

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos

korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen (*kirjoitusvirheen korjaaminen*).

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siitä tehty päätös myös valitusviranomaiselle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos on hylännyt virheen korjaamista koskevan vaatimuksen, ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 luku

Erinäiset säännökset

164 §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Kunnallisen eläkelaitoksen käsitellessä tämän lain ja tämän lain 8 §:ssä mainitun lisäeläkesäännön mukaiseen eläketurvaan liittyvää eläkehakemusta, oikeutta eläkkeeseen, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita sovelletaan hallintomenettelylakia (598/1982), kielilakia (148/1922) ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei tässä laissa toisin säädetä. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa.

Eläkelaitoksen luottamushenkilö sekä laitoksen viranhaltija ja työntekijä voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksen jäsenyhteisöä tai jäsenyhteisön palveluksessa olevaa henkilöä tai muuta tämän lain mukaisen eläketurvan alaisuuteen kuuluvaa henkilöä.

165 §

Neuvottelu-oikeus

Kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä

tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen välityksellä neuvotella eläketurvaa koskevista asioista kunnallisen eläkelaitoksen ja sisäasiainministeriön kanssa. Neuvottelumenettelystä on soveltuvien osin voimassa, mitä kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetussa laissa (389/1944) säädetään.

166 §

Yhteistoiminta

Kunnallinen eläkelaitos voi sopia yhteistoiminnasta ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion eläkeasioita hoitavien viranomaisten sekä eläketurvakeskuksen ja muiden eläke- ja vakuutuslaitosten kanssa.

167 §

Oikeus siirtää eläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä

annetussa laissa (165/1999) säädetään. Siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä, Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan ensin mainitun lain säännöksiä.

168 §

Säännöt

Kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunta hyväksyy eläkelaitoksen lisäeläkesäännön, ohjesäännön, jossa on tämän lain säännösten lisäksi tarvittavat yleiset määräykset eläkelaitoksen järjestysmuodosta ja toiminnasta, sekä tilisäännön ja toimiston johtosäännön. Ohjesääntö on alistettava sisäasianministeriön vahvistettavaksi.

169 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Kunnallisen eläkelain voimaannpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kunnallinen eläkelaki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Kunnallisen eläkelain 24 §:n 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2004 lukien. Kunnallisen eläkelain 7 lukua, 96 §:n toisen virkkeen toista ja kolmatta lausetta, 115 §:n 4 momenttia, 120 §:n 4 momenttia, 121 §:n 1 momentin viimeistä virkettä, 136 §:ää, 153 §:n 3 momenttia, 160 §:ää ja 161 §:n 3 momenttia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireil-

le 1 päivänä tammikuuta 2004 tai sen jälkeen. Säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen niiden voimaantuloa myönnettyä ja 1 päivänä tammikuuta 2004 maksussa olevaa omaan virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä niin kauan kuin eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

2 §

Tällä lailla kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annettu kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki (202/1964) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Kunnallista eläkelakia sovelletaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain ja sen 3 §:n 1 momentin nojalla annetun kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön nojalla myönnettyihin eläkkeisiin ja etuuksiin.

3 §

Kunnallisen eläkelain eläkkeen määräytymistä ja eläkeoikeutta koskevia säännöksiä ei sovelleta viranhaltijaan, työntekijään eikä perhe- tai omaishoitajaan, joka on syntynyt vuonna 1939 tai sitä ennen, eikä hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen. Hänen eläketurvansa ja perhe-eläketurva hänen jälkeensä määräytyvät edelleen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain sekä 2 §:n 2 momentissa mainitun eläkesäännön perusteella, sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen kunnallisen eläkelain voimaantuloa.

4 §

Kunnallista eläkelakia ei sovelleta viranhaltijan tai työntekijän jatkuvaan virka- tai työsuhteeseen, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti 30 päivästä kesäkuuta 1964 lukien, jos viranhaltija tai työntekijä on tehnyt kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Viranhaltija tai työntekijä, joka on säilyttänyt oikeutensa eläkkeen saamiseen jäsenyhteisöltä sen oman eläkesäännön mukaan, on velvollinen suorittamaan kunnallisen eläkelain 133 §:ssä säädetyn eläkemaksun hänen eläketurvastaan huolehtivalle jäsenyhteisölle.

5 §

Kunnallista eläkelakia sovelletaan lain soveltamisen piiriin kuuluviin jäsenyhteisön virka- ja työsuhteisiin, perhehoitajien ja omaishoitajien toimeksiantosopimusten perusteella syntyneisiin palvelussuhteisiin sekä luottamustoimiin lain voimaantulosta lukien.

Ennen kunnallisen eläkelain voimaantuloa päättyneisiin, 2 §:n 2 momentissa mainitun kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 1 §:n 8, 9 tai 11 momentin taikka 1 b §:n 1 momentin mukaan päätettyihin ja lain voimaan tullessa jatkuviin palvelussuhteisiin sovelletaan ajalta ennen lain voimaantuloa eläketurvan piiriin kuulumisen, eläkkeeseen oikeuttavan ajan, eläkkeen, eläkkeen karttuman ja eläkepalkan määräytymisen osalta kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia ja kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöä sekä niiden voimaantulosäännöksiä ja -määräyksiä, sellaisina kuin ne ovat olleet voimassa ennen kunnallisen eläkelain voimaantuloa.

Jos palvelussuhde on kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 1 §:n 8, 9 tai 11 momentin taikka 1 b §:n 1 momentin mukaisesti päätetty, katsotaan kunnallista eläkelakia sovellettaessa uuden palvelussuhteen alkaneen sanottua päättämistä seuraavana päivänä.

6 §

Kunnallisen eläkelain alaista palvelussuhdetta pidetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia sekä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöä ja niiden voimaantulosäännöksiä ja -määräyksiä sovellettaessa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain alaisena palvelussuhteena. Kunnallisessa eläkelaisa tarkoitetulla kunnallisen eläkelain mukaisella eläkkeellä ja sen alaisella palvelussuhteella tarkoitetaan myös ennen lain voimaantuloa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain perusteella karttunutta eläkettä sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuulunutta palvelussuhdetta.

7 §

Jos kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluvalla henkilöllä on oikeus eläkkeeseen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain ja kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön mukaan alemmassa iässä kuin kunnallisessa eläkelaisa säädetään, sovelletaan häneen tältä osin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia sekä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesään-

töä ja niiden voimaantulosäännöksiä ja -määräyksiä, jos niissä mainitut edellytykset eläkkeen saamiseen kunnallisessa eläkelaiissa säädettyä ikää alemmassa iässä täyttyvät.

Jos kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluvalla henkilöllä on oikeus kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön mukaiseen lisäeläkeosuuteen, eläkkeiden yhteensovitus tehdään eläkesäännön määräysten mukaan. Yhteensovitusraja määrätään tällöin käyttäen eläkesäännön määräysten mukaan laskettua prosenttilukua, jos eläkesäännössä mainitut edellytykset sen käyttämiseen täyttyvät eläketapahtumahetkellä. Eläkkeen rajausta kunnallisen eläkelain 75 §:n mukaan tehtäessä ei oteta huomioon ennen vuotta 1995 karttunutta lisäeläkeosuutta.

8 §

Sen estämättä, mitä kunnallisen eläkelain 14 §:n 1 momentin johdantokappaleessa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä osa-aikatyöhön siirtyneellä työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä 56 vuoden iän täytettyään. Tällaisen työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään kunnallisen eläkelain 51 §:n 2 momentista poiketen osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/6 prosenttia osa-aikaeläkkeen eläkepalkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Vastaavasti vuosina 1947—1951 syntyneen työntekijän, joka on saanut osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran täytettyään 60 vuotta, vanhuuseläkkeeseen lisätään 1/12 prosenttia osa-aikaeläkkeen eläkepalkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä.

Sen estämättä, mitä kunnallisen eläkelain 36 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä, sovelletaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 c §:n 12 momentissa tarkoitettuun ennen vuot-

ta 1945 syntyneeseen 1 päivänä tammikuuta 2000 työttömänä olleeseen työntekijään 15 kalenterivuoden ajan sijasta 20 kalenterivuoden aikaa, jos kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä määrättyt muut edellytykset täyttyvät.

9 §

Viranhaltija ja työntekijä, joka on valinnut kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n mukaisen ammatillisen eläkeiän ja jonka eläkkeeseen oikeuttava kunnallinen palvelussuhde jatkuu kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaiissa ja sen voimaantulosäännöksissä säädetyn mukaisesti yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka, ei ole oikeutettu varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, yksilölliseen varhaiseläkkeeseen eikä osa-aikaeläkkeeseen.

10 §

Jos kunnallisen eläkelain 89 §:ssä tarkoitettu eläkesovitus tulee tehtäväksi ensimmäisen kerran ennen vuotta 2004, käytetään eläkesovitusperusteena summaa, joka saadaan, kun 89 §:ssä mainitun 42,89 euron asemasta vuonna 1990 käytetystä 58,53 eurosta on vähennetty 1,12 euroa kunakin seuraavana vuonna. Rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142 ja niitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten vahvistettavan indeksiluvun mukaan.

11 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 2003
